

POS-BRIO

3012B

SISTEMĀS SHOPPING-3 DATORA TERMINĀLS

LIETOTĀJA INSTRUKCIJA

BRIO
Engineering

Halatovs Oļegs

Sistēmas ShoppinG-3/4 datoru termināls POS “BRIO-3012”
Lietotāja instrukcija. - BRIO EngineerinG, 2002, 34 ct.
LATVIJA, RĪGA

Datoru termināls POS “BRIO-3012B” ir domāts darbam datoru sistēmas Shopping-3/4 sastāvā vai atsevišķi no tās, kā iekārta, kura nodrošina preču pārdošanas procesu veikalos un/vai degvielas uzpildes stacijās. Degvielas sūkņu vadība tiek veikta ar specializēta sūkņu vadības bloka palīdzību.

Kāda atšķirība no citu firmu produkcijas?

- * Spēj vadīt darbu līdz 16 sūkņiem uzpildes stacijā.
- * Divi savstarpēji neatkarīgi tirdzniecības veidi no viena termināla PRECE/BENZĪNS!!!
- * Pazeminātas prasības datoram.
- * Draudzīgais lietotāja interfeiss.
- * POSa komplektācijas iespēja izmantojot dažādu ražotāju iekārtas.
- * Termināla elastīga arhitektūra.
- * Plašs perifērijas pieslēdzamo iekārtu spektrs .
- * Pilnas programmas un aparāta saderības apvienojuma ar ShoppinG-3/4 (BRIO EngineerinG) tirdzniecības datoru sistēmu .
- * Visa sistēmas ShoppinG-3/4 iespēju gamma.
- * Specializēts fiskālais modulis FisCPU (BRIO EngineerinG)
- * Darba iespēja tīklā ar citiem POS-BRIO datoru termināliem
- * Vienlaicīgs darbs kā POSa režīmā, tā arī sistēmas Shopping-3/4 servera režīmā

Šī instrukcija ietver POS-BRIO darba aprakstu un kartību. Lasot lietotāja instrukciju jāpievērš īpaša uzmanība nodaļām, kurās aprakstīts darba principi un datoru sistēmas SHOPPING-3/4 organizācija.

Sakarā ar to, kā sistēma SHOPPING-3/4 vienmēr tiek attīstīta, POS-BRIO darba kartība konkrētajā realizācijā var nebūtiski atšķirties no aprakstītā dotajā instrukcijā. Ar visiem jautājumiem, saistītajiem ar šīm atšķirībām, griezties pie Jūsu sistēmas piegādātājiem.

SATURS

1. POS-BRIO-3012 VISPĀRĒJI RAKSTUROJUMI.....	6
1.1. TEHNISKIE RAKSTUROJUMI.....	6
1.2. FUNKCIONĀLAS IESPĒJAS.....	6
2. PAR DATORSISTĒMU ShoppinG-3/4.....	7
2.1. SKAIDROJUMI UN DEFINĒJUMI	7
2.2. SISTĒMAS SHOPPING-3/4 STRUKTŪRA	8
2.2.1. FAILI UN PROGRAMMAS	8
2.2.2. DAUDZKOMPJŪTERU SISTĒMU REALIZĀCIJA	9
2.2.3. POS-BRIO – SISTĒMAS SHOPPING-3/4 SPECIĀLAIS REŽĪMS	10
2.3. POS-BRIO PAMAT MEZGLI.....	11
3. KOPSKATS.....	12
3.1. POS EKRĀNA STRUKTŪRA.....	12
3.1.1. ČEKA LOGS.....	12
3.1.2. STĀVOKĻA LOGS.....	12
3.1.3. INFORMĀCIJAS LOGS.....	13
3.1.4. IEVADA LOGS	14
3.1.5. REZULTĀTA LOGS	14
3.1.6. PREČU SARAKSTA LOGS	15
3.1.7. PREČU KODA MEKLĒŠANAS LOGS.....	15
3.1.8. PIRCĒJU SARAKSTA LOGS	16
3.1.9. PIRCĒJU MEKLĒŠANAS LOGS.....	16
3.1.10. DUA LOGS (DUA – degvielas uzpildes automāts).	17
3.1.11. DUA SARAKSTA LOGS	18
3.1.12. DUA PARAMETRU LOGS.	18
3.1.13. DUA TOTAL LOGS.....	19
3.1.14. DEGVIELAS VEIDU LOGS.....	19
3.1.15. DEGVIELAS PARAMETRU LOGS	20
3.1.16. PISTOLES IZVĒLES LOGS	20
3.2. IEVADĪŠANA NO KLAVIATŪRAS.....	21
4. KASIERA DARBS	22
4.1. DARBA SĀKUMS.....	22
4.1.1. POS IELĀDĒŠANA.	22
4.1.2. JAUNAS MAIŅAS IEVADĪŠANA	22
4.1.3. KASIERA REĢISTRĒŠANA	22
4.1.4. MAIŅAS NAUDAS IEVADĪŠANA.....	22
4.2. PĀRDOŠANAS DARĪJUMU NOFORMĒŠANA	23
4.2.1. PREČU IEVADĪŠANA.....	23
4.2.1.A. PREČU KODA IEVADĪŠANA.....	23
4.2.1.B. PREČU IZVĒLE NO SARAKSTA.....	23
4.2.1.C. PREČU SVITR-KODA IEVADĪŠANA AR SKANERA PALĪDZĪBU	24
4.2.1.D. PREČU SVITR-KODA IEVADĪŠANA AR ROKĀM	24
4.2.1.E. PREČU IEVADĪŠANA NO IEPROGRAMĒTIEM KLAVIATŪRAS TAUSTIŅIEM.....	24
4.2.1.F. PREČU DAUDZUMA IEVADĪŠANA	24
4.2.1.G. PREČU DAUDZUMA IEVADĪŠANA NO SVARIEM, PIESLĒGTIEM PIE POS	24
4.2.1.H. TAUSTIŅU ☐ +1 ☐ +2 ☐ +5 ☐ +10 LIETOŠANA PREČU DAUDZUMA IEVADĪŠANAI	24
4.2.1.I. PREČU CENAS IZMAIŅA	25
4.2.1.J. CENU LAPAS IZVĒLE	25
4.2.1.K. NODAĻAS NUMURA IZVĒLE.....	25
4.2.1.L. ATLAIDE UZ ČEKA POZĪCIJU PROCENTOS	25
4.2.1.M. ATLAIDE UZ ČEKA POZĪCIJU NAUDĀ PAR PRECES VIENĪBU	25
4.2.1.N. ČEKA KOREKCIJA	26
4.2.2. PIRCĒJA REKVIZĪTU IEVADĪŠANA.....	27
4.2.2.A. MEGNĒTISKAS KARTĪTES SHOPPING LIETOŠANA.....	27
4.2.2.B. KREDITĪSISTĒMAS SHOPPING KLIENTA NUMURA LIETOŠANA	27
4.2.2.C. PASTĀVĪGA PIRCĒJA REKVIZĪTU IEVADĪŠANA.....	27
4.2.2.D. PIRCĒJA REKVIZĪTU IEVADĪŠANA AR ROKAM.....	28

4.2.3. ČEKA NOFORMĒŠANAS PABEIGŠANA	28
4.2.3.A. ATLAIDES UZ VISU ČEKU IEVADĪŠANA.....	28
4.2.3.B. SKAIDRAS NAUDAS APMAKSA.....	28
4.2.3.C. BEZSKAIDRAS NAUDAS APMAKSA	28
4.2.4. ČEKA KOPIJAS IEGŪŠANA	29
4.2.5. PREČU ATGRIEŠANA	29
4.2.6. EGVIELAS PĀRDOŠANA NO DEGVIELAS UZPILDES AUTOMĀTIEM (DUA)	29
4.2.6.A. DEGVIELAS PĀRDOSNA PAR KONKRĒTU NAUDAS SUMMU	29
4.2.6.B. KONKRĒTA DEGVIELAS DAUDZUMA LITROS PĀRDOSANA	29
4.2.6.C. DEGVIELAS PĀRDOŠANA REŽĪMĀ “PILNA BĀKA”	30
4.2.6.D. DEGVIELAS IZSNIEGŠANAS ATĻAUJA PIE NOCELTA PISTOLES STĀVOKĻA	30
4.2.6.E. NEIZSNIEGTĀS DEGVIELAS ATGRIEŠANA	30
4.2.6.F. PĒCAPMAKSA	30
4.2.6.G. DUA STĀVOKĻA ATTĪRĪŠANA.....	30
4.2.6.H. DEGVIELAS IZSNIEGŠANAS APTURĒŠANA DUA.	30
4.2.6.I. DEGVIELAS IZSNIEGŠANAS APTURĒŠANA VISOS DUA.....	30
4.2.6.J. DEGVIELAS PAPILDINĀŠANA UN NORAKSTĪŠANA.	31
4.2.6.K. DEGVIELAS CENAS IZMAIŅAS.	31
4.2.6.L. AUTOMĀTISKĀ UZPILDES REŽĪMA UZSTĀDĪŠANA/ATCELŠANA.....	31
4.2.6.M. DUA UZKRĀJAMO Grand-Total PĀRSKATS.	32
4.3. ATSKAITES	33
4.3.1. X-ATSKAITE	33
4.3.2. ATLAIŽU ATSKAITE.....	33
4.3.3. Z-ATSKAITE	33
4.3.4. FISKĀLA UN PERIODISKA ATSKAITE.....	34
4.4. DARBA BEIGAS.....	34
4.4.1. INKASĀCIJA	34
4.4.2. KASIERA PĀRREĢISTRĒŠANA.....	34
4.4.3. MAIŅAS SĀKUMA DATUMA IZMAIŅA	34
4.4.4. IZEJA NO POS	35
4.4.5. DATORA IZSLĒGŠANA.....	35
4.5. DIENESTA FUNKCIJAS	35
4.5.1. ČEKA GALVIŅAS IZDRUKA.....	35
5. EKSPLUATĀCIJAS REKOMENDĀCIJAS.....	36
6. SVITR-KODU SKANERA PROGRAMMĒŠANA.....	37
7. LICENCEŠANAS LĪGUMS.....	38

1. POS-BRIO-3012 VISPĀRĒJI RAKSTUROJUMI

1.1. TEHNISKIE RAKSTUROJUMI

- Centrālais dators (ne sliktāk) – PENTIUM /100MHz/ RAM 16MB / HDD > 250MB
- Operacionāla sistēma **MS DOS V6.0** vai **Windows 9X**
- Matricas printeris **EPSON TM-210 (Epson 950)** priekš čeku izdrukas ar dublēšanas uz kontroles lentes
- Pircēja displejs **CD-6520 2X20** ar komandu sistēmu **Epson**
- Fiskālais modulis **FisCPU** (BRIO EngineerinG)
- Svitr-kodu skanera pieslēgšana
- Ātras pārdošanas taustatūras **1-Touch** (BRIO EngineerinG) pieslēgšana
- Darbs lokālajā datoru tīkla sastāvā
- Interfeiss sakaram ar magnētisko kartīšu nolasītāju
- Degvielas tanku vadīšana ar kontroliera “**MODEL-8**” vai “**MODEL-16**” palīdzību
- Naudas lādes vadīšana

1.2. FUNKCIONĀLAS IESPĒJAS.

- Pārdošana pēc kodiem un svitr-kodiem ar skanera vai **1-Touch** tastatūras palīdzību.
- Preču pārdošana pēc kodiem ar cenas izmaiņu.
- Preču un degvielas pārdošana pēc dažādam fiksētām cenām.
- Preču un degvielas pārdošana pēc fiksētām cenām un daudzumiem.
- Preču un degvielas pārdošana ar atlaidi %. Dažādi atlaižu varianti.
- Preču un degvielas pārdošana ar uzcenojumu.
- Preču un degvielu pārdošana ar bezskaidras naudas norēķinu un kredīta kartītēm.
- Neierobežots preču kodu un svitr-kodu skaits.
- Preču pārdošanu statistikas vadība.
- Preču atgriešana.
- X-atskaites izdruka. Z-atskaites izdruka ar skatītāja nostādīšanu uz nulles par maiņu.
- Naudas inkasācija. Maiņas naudas ievadīšana.
- Atskaišu dokumentācijas izdrukas parolēšana
- Personīga pārdevēju uzskaitē
- Visas ShoppinG-3/4 sistēmas iespējas

2. PAR DATORSISTĒMU ShoppinG-3/4

2.1. SKAIDROJUMI UN DEFINĒJUMI

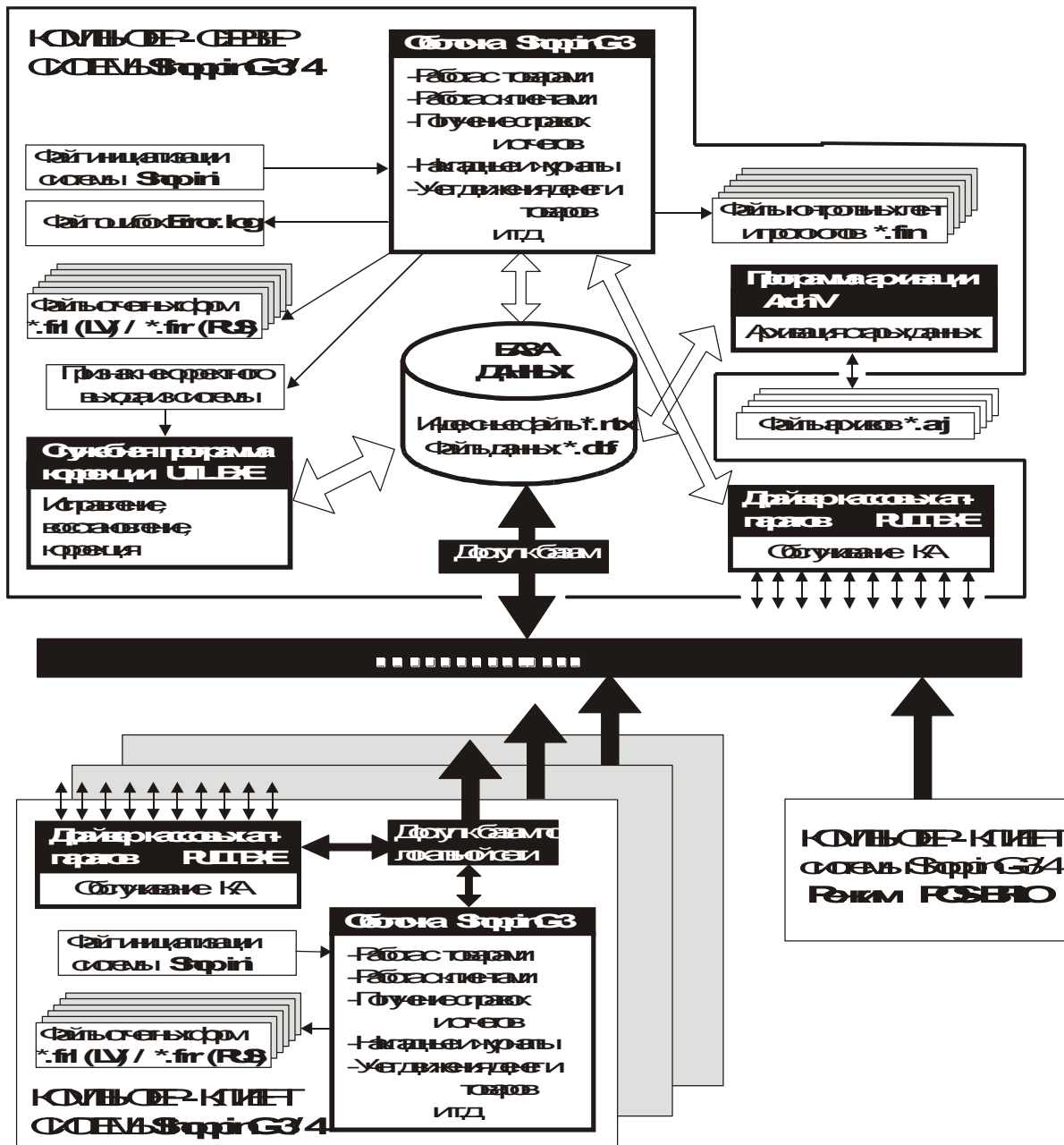
PRECE	Jebkurš pārdošanas priekšmets (kuram ir cena un mērvienība), kurš prasa uzskaiti sistēmā.
PREČU KODS	Kombinācija no astoņiem cipariem, kura viennozīmīgi definē dotās preces raksturojumu.
PREČU NOSAUKUMS	Ciparu un burtu kombinācija (< 35) kura apraksta doto preci.
PREČU UN DEGVIELAS MĒRVIENĪBA	Preču skaita mērvienība. Sistēmā definē – cik daudz ciparu aiz komata preču skaitā vai degvielas daudzumā uzskaitīt.
PREČU SKAITS	Pārdodamo preču skaits. Tiek nodefinēts ar preču mērvienību .
PREČU CENA	Cena pār preču mērvienību.
SVITR-KODS	Svittr-kods, kurš ir uz preču un degvielas iepakojuma un ir domāts nolaišanai ar svitr-kodu skanieri. Katram preču kodam var atbilst līdz desmitiem dažādu svitr-kodu.
CENU LAPA	Preču kodu saraksts ar cenām. Vienam un tam pašam preču kodam var atbilst dažāda cena ar mērvienību dažādās cenu lapās. (līdz četrām)
NODOKĻA NUMURS	Nodokļa numuri no nodokļu saraksta, atļautie sistēmā.
NODOKĻA LIKME	Nodokļa procents. Viena un tā paša nodokļa likme var atbilst dažādiem nodokļa numuriem.
NODAĻA	1. SISTĒMĀ – veikala apakšnodaļa, pēc kurai tiek veikta naudu un preču uzskaitē. 2. POSā – katrai nodaļai (< 6) atbilst nodaļas numurs sistēmā.
NODAĻAS NOSAUKUMS	Ciparu un burtu kombinācija (līdz 35), kura apraksta nodaļu.
NODAĻAS NUMURS	1. SISTĒMĀ – veikala nodaļas kārtējais numurs. 2. KASES APARĀTĀ – taustiņa numurs, kurš fiksē pārdošanu atbilstošā nodaļā.
ATLAIDE	Atlaides procents vai summa no preču cenām vai pirkuma summām.
ATGRIEŠANA	Preču atgriešana veikalā no pircēja. Pircējam tiek atdota nauda.
BEZSKAIDRAS NAUDAS NORĒĶINS	Norēķina veids ar pircēju, pie kura nav skaidras naudas. Visu maksājumu uzskaiti veic sistēma SHOPPING-3/4.
MAGNĒTISKA KARTĪTE	Speciāla magnētiska kartīte, kurā ietilpst pircēja dati iekodētā veidā. Informācija tiek nolaipta no magnētiskās kartītes ar POS priekš dotās pircēja maksājuma bilances uzskaites.
PĀRDEVĒJA NUMURS	Pārdēvēja numurs sistēmas datu bāzē, pēc kurām sistēma veic pārdošanas uzskaiti.
CEKS	Stingrās atskaites dokuments, kuru izdrukā POS-termināls pircējam. Čekam ir numerācija pēc kārtas un to saturs ir definēts ar likumdošanu .
X-ATSKAITE	POS termināla atskaites dokuments, X-atskaitēm ir kopēja ar čekiem numerācija. Pie atskaites izdrukāšanas kases termināla dienas rādītāji nav pa nullēm . Atskaites saturs ir definēts ar likumdošanu .
Z-ATSKAITE	Stingras atskaites dokuments, kuru drukā kases termināls. Z-atskaitēm ir sava numerācija, kura atšķiras no čeku numerācijas. POS-terminālā atskaites saturs tiek ievadīts fiskālā modulī. Atskaites saturs ir definēts ar likumdošanu .
INKASĀCIJA	Skaidras naudas izņemšana no naudas lādes.
MAIŅAS NAUDA	Naudas summas ievads POS-terminālā, kura izdota pārdevējam pirms darba sākuma.
PIRKUMS	Pārdēvēja sekojošās rīcības pēc preču pārdošanas vienām pircējam. Sastāv no pirkuma SOĻIEM.
PIRKUMA SOLIS	Pārdēvēja sekojošās rīcības pēc vienas preces pārdošanas.
PĀRDOŠANA	Pirkuma fakta fiksācija datorā un KA vai POS-terminala enerģētiski neatkarīgajos skaitītājos. Pēc tām jebkura PIRKUMA SOĻU korekcija kļūst par neiespējamu. Tiek drukāts čeks pircējam.
FISKĀLAIS MODULIS	Jebkura POS-termināla sastāvā ir FISKĀLAIS MODULIS. Tas ir speciālais bloks Z-atskaīšu un dažu skaitītāju ilglaicīgai glabāšanai. Pie tās neklātbūtnes vai bojājuma POS-termināla darbs nav iespējams .
PAROLE	Ciparu kombinācija, kura attaisa pieeju pie dažiem POS-termināla režīmiem. Oī kombināciju uzstāda lietotājs.
DATU BĀZE	Failu skaits, kuri ietver preču, kodu un citus datus.
SERVERS	Dators, kurā glabājas datu bāze.
KLIENTS	Iekārta (kases aparāts, POS-termināls u.c.), kurai tiek prasīta pieeja datu bāzei.

2.2. SISTĒMAS SHOPPING-3/4 STRUKTŪRA

2.2.1. FAILI UN PROGRAMMAS

Datorsistēma ShoppinG-3/4 ir programmu-aparātu komplekss, kurš ir domāts tirdzniecības procesa organizēšanai. Sistēma var būt no viena vai dažiem datoriem un pieslēgta pie kases aparātiem no BRIO-2012 vai POSiem BRIO-3012 dzimtas.

Preču pārdošana tiek veikta no kases aparātiem vai POSiem, pie tam visa informācija par realizācijas procesu iet uz sistēmas datoru reālā laikā. Datoros tiek veiktas visa atskaišu dokumentācija pēc precēm, degvielām, klientiem un naudām.

Visa informācija par precēm, degvielām, pavadzīmēm, naudām u.c. tiek glabāta **datu bāzes** failos. Te seko atšķirt divu failu tipus *.NTX (indeksi) и *.DBF (dati). Ja indeksa failu zaudējumu vai bojājumu var salabot, tad datu failu bojājums var vest pie neatgriežamām sekām.

Sistēmas apvalka programma (SHOP.EXE) – pamat lietotāja interfeiss. Tieši ar šī palīdzību lietotājam ir pieeja datu bāzes darba uzsākšanai.

Atskaišu formas tiek glabāta failos *.FRL. Tie ir parasti tekstu faili. Sistēmas lieto tos kā blankas, kurās ievada datus pie atskaišu sagatavošanas. Šis failu skaits var būt dažāds dažādās sistēmu versijās.

Sistēmas inicializācijas fails **SHOP.INI** ietver sevī sistēmas konkrētas realizācijas noregulēšanas skaitu. Šis faila zaudējums vai bojājums, parasti, var vest pie sistēmas pilnas darba nespējas. Šī faila tilpuma nolāstīšana notiek pie katras apvalka ielādēšanas. **Šī faila noregulēšanu un parametru izmaiņu drīkst taisīt tikai kvalificēts speciālists.**

Darba laikā sistēma veic **darba protokolu**, kuri ieraksta visas pārdošanas operācijas, kuras veiktas no kases aparātiem vai POS-iem. Faila nosaukums sastāv no izveidošanas datuma, paplašinājuma un numura *.FIN.

Ar nodefinēto parametru uzdošanu inicializācijas failā var palaist **dienesta kļūdu faila Error.LOG** ierakstīšanu. Šī faila saturs ir domāts speciālistiem un maz ko pateiks lietotājiem.

Sistēmas darba laika posmā datu bāze augs. Šī izmēru palielināšana neizbēgami vedīs pie sistēmas darba aizkavēšanas. Vecu failu arhivēšanai ir domāta **programma-arhivātors AR-HIV**. Ar šī palīdzību var noņemt no datu bāzes vecos datus un novietot tos arhīvu failos glabāšanai.

Programma **UTIL.EXE** ir domāta sistēmas bojātu indeksa failu remontam. Darbs ar šo programmu prasa lielu uzmanību un to var **veikt tikai kvalificēts speciālists.**

2.2.2. DAUDZKOMPJŪTERU SISTĒMU REALIZĀCIJA

Izbūvēta uz viena datora bāzes sistēmas, daudzos gadījumos nenodrošina veikala efektīvu darbu. (Piemērām, pavadzīmes daudzuma ievada un liela skaita atskaišu vienlaicīgas saņemšanas nepieciešamība). Šajā gadījumā nepieciešama papildus darba vietu uzstādīšana ar vienlaicīgas pieejas iespējām pie datu bāzēm. Līdzīgas sistēmas organizēšanai tiek lietots datoru **lokālais tīkls** un atbilstošs sistēmas programmas nodrošinājums (operacionāla sistēma).

Dators, kurā tiek glabāta sistēmas datu bāzes – ir **serveris**. (Mēs ar nolūku vienkāršojam šo nozīmi). Parasti šim mērķim lieto vairāk jaudīgāko no esošajiem datoriem. Šajā datorā tiek uzstādīts sistēmas programmas nodrošinājums, kura uzdevums ir korekta pieeja pie sistēmas ShoppinG-3/4 programmu **datu bāzēm** nodrošināšana, kā no dotā datora, tā arī no citiem datoriem.

Dators, kurš pieslēgts pie sistēmas un neietver datu bāzi, bet ar pieeju pie datu bāzes – ir **klients**. Sistēmas klientam var būt kases aparāts (pieeja pie datu bāzēm ar draivera PULT.EXE palīdzību) vai cits dators, kurš ir POS režīmā.

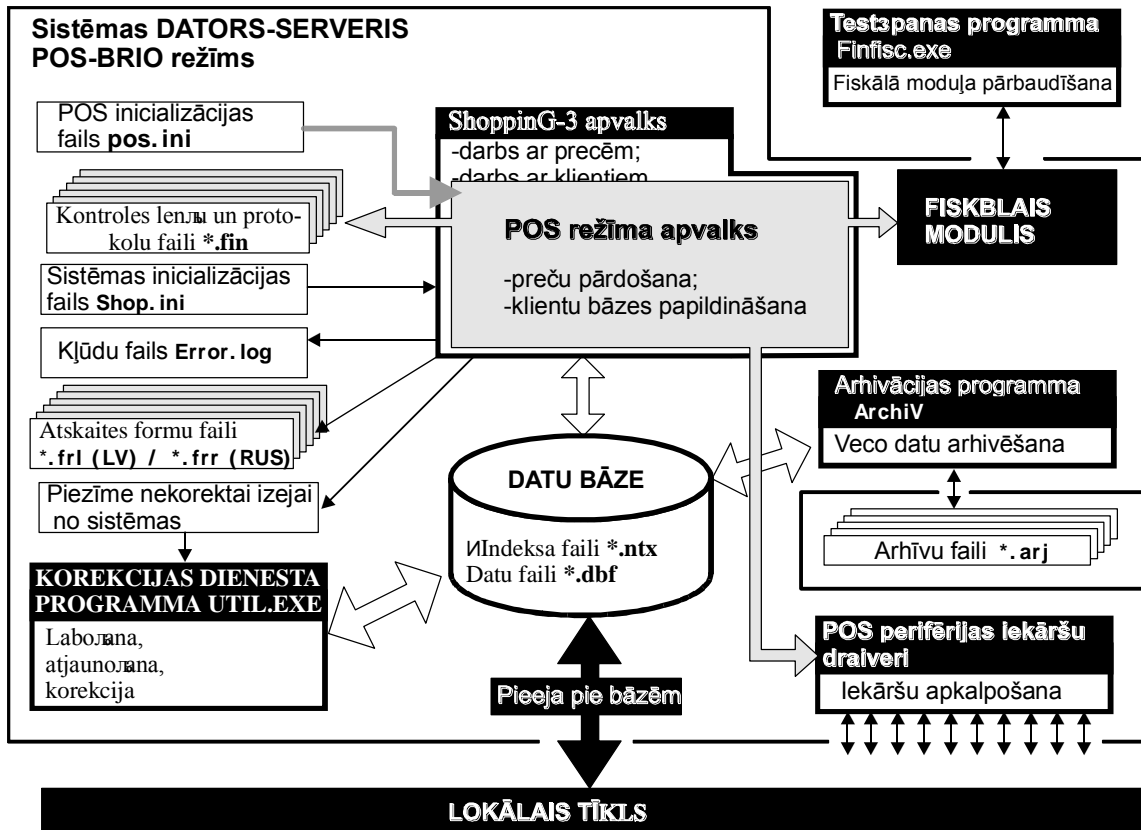
UZMANĪBU!!! Jāņem vērā datoru ieslēgšanas/izslēgšanas kārtību. Ieslēgt datoru SERVERIS -KLIENTS secībā. Datora izslēgšana atpakaļgaitas secībā – KLIENTS-SERVERIS.

2.2.3. POS-BRIO – SISTĒMAS SHOPPING-3/4 SPECIĀLAIS REŽĪMS

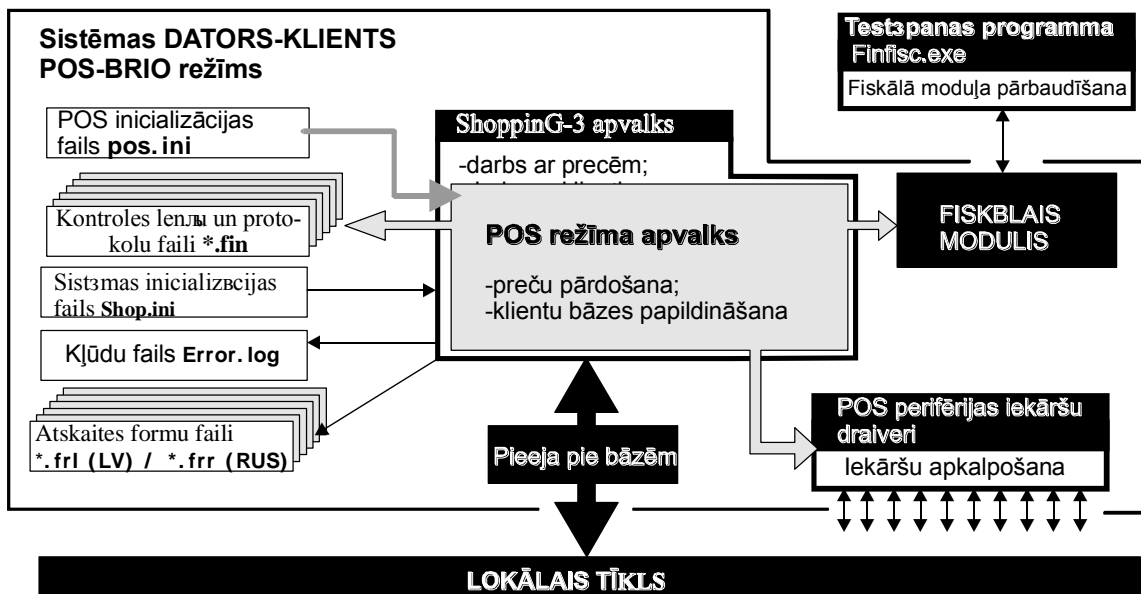
Ja viens no sistēmas datoriem tiek lietots preču pārdošanai, tad tam ir nepieciešams uzstādīt **fiskālo moduli FISCAL POS-BRIO**, bet sistēmas apvalkā tiek ielādēts **POS režīmā**.

POS režīms – sistēmas ShoppinG-3/4 apvalka speciālais darba režīms, kuram ir speciālais interfeiss, kurš ir orientēts uz pārdevējiem un **stingri savstarpējā darbībā ar fiskālo moduli**. Pie tam pats POSa dators var būt kā **servera** lomā (ja šajā datorā ir datu bāze un ir pieeja pēc lokāla tīkla no citiem sistēmas Shopping3/4 datoriem), tā arī **klienta** lomā (ja šis dators lieto cita datora datu bāzes).

Priekš darba sistēmas ShoppinG darba parastajā režīmā no režīma POS jāiziet. **Pie tām preču pārdošana no šī datora kļūst neiespējama.**

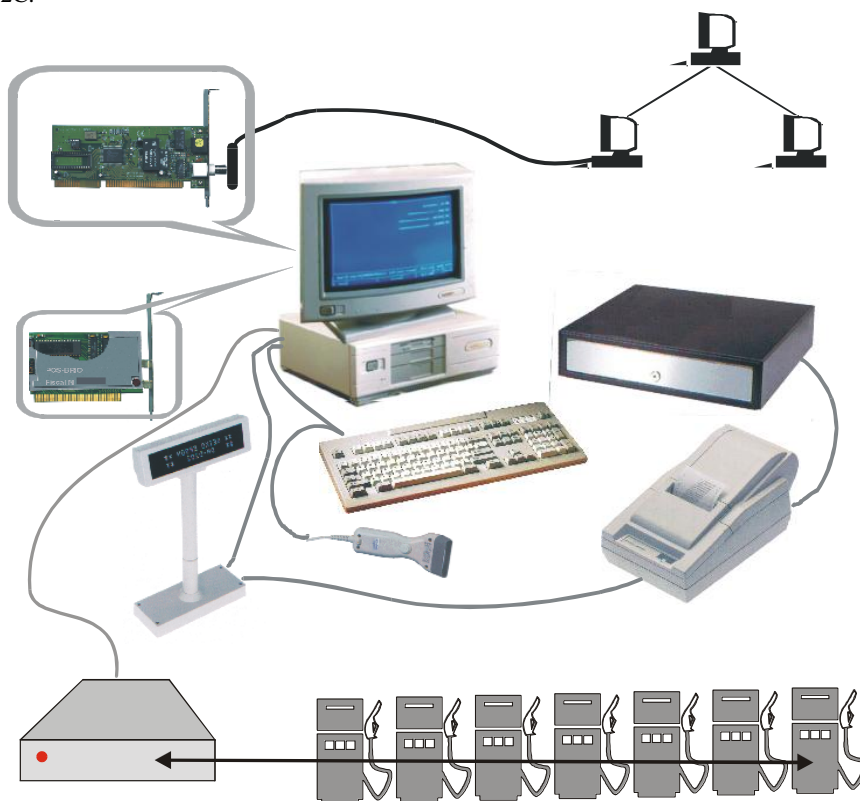
Fiskāla moduļa pārbaudei un atskaišu iegūšanai jālieto programmu FINFISC.EXE. Šīs programmas darbs nav saistīts ar ShoppinG-3/4 sistēmu un var notikt jebkurā datorā, kur ir uzstādīts fiskālais modulis.

2.3. POS-BRIO PAMAT MEZGLI

POS BRIO-3012 var tikt sastādīts no dažādu ražotāju iekārtas konkrētas realizācijas atkarībā.

- **DATORS (ne mazāk)** – PENTIUM /100MHz / RAM 16MB / HDD > 250MB
- **OPERACIONĀLA SISTĒMA** – Windows-95/98 / MS-DOS 6.0
- **FISKĀLAIS MODULIS** – modulis **FISCAL POS-BRIO**, kurš uzstādīts POSa datorā un ir domāts atskaišu glabāšanai, atbilstoši nodokļu dienestu prasībām. Modulim ir **unikālais rūpnīcas numurs. Pie šī moduļa trūkuma vai bojājumiem sistēma klūst pilnīgi darba nespējīga.**
- **MONITORS** – jebkurš VGA monitors (kā krāsains, tā arī melnbaltais)
- **TĪKLA KARTE** – jebkura tīkla karte, kura nodrošina pieeju pie citiem sistēmas ShoppinG-3/4 datoriem ar atbilstoša **tīkla programmas nodrošinājuma** palīdzību.
- **PIRCĒJA DISPLEJS** – displejs **CD6220** (vai analogisks), kurš nodrošina saiti ar datoru pēc interfeisa RS-232C ar komandu sistēmu Epson.
- **KLAVIATŪRA** – klaviatūra PC-101
- **NAUDAS LĀDE** – naudas lāde, kura tiek vadīta ar interfeisu RS-232C vai ar tranzistora atslēgu. Atkarībā no interfeisa naudas lāde var tikt pieslēgta ka pie čeku printera, tā arī pie datora com.
- **ČEKA PRINTERIS** – EPSON TM-210 vai analogisks, kurš nodrošina **čeku lentas esamības kontroli** un esošais interfeiss RS-232C.

- **SVITR-KODU SKANERIS** – jebkurš svitr-kodu skaneris, kuram ir **datora klaviatūras interfeiss** un ir ieprogrammēts atbilstoši sistēmas ShoppinG-3/4 prasībām.
- **1-TOUCH KLAVIATŪRA (BRIO EngineerinG)** – klaviatūra “vienas pieskares” pārdošanai. Klaviatūrai ir **datora klaviatūras interfeiss**.
- **UPS** – datora avārijas barošanas avots.

UZMANĪBU!!! BRIO EngineerinG atstāj aiz sevis tiesības, atkarībā no konkrētas realizācijas, aizvietot dažādus POSa s komponentus iepriekš saskaņojot ar pasūtītāju.

3. KOPSKATS

3.1. POS EKRĀNA STRUKTŪRA.

POS ekrāns funkcionāli iedalīts vairākās daļās (logos) sk. **Zīm.1**. Daļa logu vienmēr atrodas uz ekrāna, daļa parādās tikai pie atsevišķu darbību izpildīšanas.

Zīm. 1. POSa pamat logi.

3.1.1. ČEKA LOGS.

Logs vienmēr ir ekrānā. Var būt pārsegts ar papildus logiem. Tiek uzskaitīti pirkuma soļi.

Informācija:

- Pirkuma soļa numurs.
- Preču kods.
- Preču nosaukums.
- Pārdodamo preču skaits.
- Preču mērvienība.
- Preču cena.
- Pirkuma soļa summa (bez atlaides uzskaites).

Informācija pēc pirkuma soļiem, kuri izdrukāti čeka printerī tumšā tonī; informācija pēc pirkuma soļiem, kuri nav izdrukāti čeka printerī (tekošais pirkuma solis) – gaišākā. Kustība pēc pirkuma soļiem – ar taustiņu palīdzību.

3.1.2. STĀVOKĻA LOGS.

Tiek atspoguļots POS iekārtas tekošais stāvoklis un čeka kopējie parametri. (sk. **Zīm. 1**).

Tiek novietoti nākamie indikatori:

- **GATAVS** POS ir gatavs darbam. Vienmēr ir klāt.
- **PRINTERIS**. Iet čeka drukāšana printerī. Parādās tikai uz drukāšanas laiku.
- **PRINT.KL.** Kļūda darbā ar čeku printeri. Parādās pie čeka printera drukāšanas kļūdas. Pazūd pēc kļūdas dzēšanas. Iespējamie iemesli:
 - Printeris izslēgts.
 - Nav papīra printerī.
 - Printera bojājums.
- **DISPLEJS**. Notiek izvešana uz pircēja displeju. Parādās tikai uz informācijas izvešanas laiku.

- **DISPL.KL** Kļūda darbā ar pircēja displeju. Parādās pie kļūdīgas informācijas izvešanas uz pircēja displeja. Pazūd pēc kļūdas dzēšanas. Iespējamie iemesli:
 - Pircēja displejs izslēgts.
 - Pircēja displejs ir bojāts.
- **PRICE #1**. Tekošais cenu lapu numurs.
- **ATGRIEŠANA**. POS ir preču atgriešanas režīmā.
- **KLIENTS**. Ievadīti pircēja rekvizīti.
- **SKANERIS**. Iet svitr-koda nolasīšana un apstrāde no skanera.
- **SKAN. KL** Kļūda pie svitr-koda nolasīšanas ar skaneri. Parādās pie neesoša svitr-koda sistēmā nolasīšanas uz laiku, kamēr ekrānā tiek parādīts ziņojums par kļūdu. (sk.p.4.2.1.C)
- **ATLAIDE**. POS ir atlaides uz visu čeku ievada režīmu. (sk.p.4.2.3.A) Parādās pie taustiņa **ATLAIDE** uzspiešanas. Pēc atlaides ievada pazūd.
- **-10.000%**. Dotā kopējā atlaide uz čeku (dotajā piemērā 10%).
- **KARTĪTE**. Ievadīta pircēja magnētiskā kartīte (sk.p.4.2.2.A) vai norādīts kredītsistēmas SHOPPING lietotājs.
- **Apmaksas veida indikators**. Tekošais izvēlētais norēķina veids norēķinā ar pircēja magnētisko kartīti. (sk.p.4.2.2.A) vai pēc kredītsistēmas SHOPPING lietotāja numura.

Iespējami ieraksti:

- **SK. NAUDA**. Skaidras naudas norēķins.
- **BEZSK**. Bezskaidras naudas norēķins (t.sk. banku kartes).

3.1.3. INFORMĀCIJAS LOGS

Šajā logā (sk. **Zīm. 1**) parādās:

- Saraksts **ATSKAITES**
- Pircēja rekvizīti pie izvēles no saraksta (sk.p. 4.2.1.C) vai ievada ar rokam (sk.p.4.2.2.D)
- Informācija pēc tekošiem pirkuma soļiem:
 - Nodaļas taustiņa numurs (sk.p. . 4.2.1.K.).
 - Nodaļas numurs sistēmā SHOPPING.
 - Nodaļas nosaukums.
 - Cenu lapas numurs. (sk.p. 4.2.1.J)
 - Atlaide uz pirkuma soļiem (sk.p. 4.2.1.L)

3.1.4. IEVADA LOGS

Zīm. 2. Ievada logs.

Logs (sk.Zīm. 2.) parādās pie datu ievada nepieciešamības, kurus pieprasa POS. Ievadītās nozīmes interpretācija atkarībā no režīma, kurā notiek ievads.

3.1.5. REZULTĀTA LOGS

Šajā logā (sk.Zīm. 1.) tiek atspoguļoti:

- Tekošais laiks. Tiek atspoguļots pie tukša čeka.
- Tekošā pirkuma kopēja summa. Tiek atspoguļots pie čeka komplektēšanas.
- Tekošais neinterpretētais ievads no klaviatūras (līdz uzspiešanai uz taustiņa, kurš ļauj izpildīt prasīto darījumu).
- Pircējam izdotā naudas summa. Tiek atspoguļots pie pārdošanas par skaidru naudu pēc naudas summas ievada, kura saņemta no pircēja.

3.1.6. PREČU SARAKSTA LOGS

Logā (sk. **Zīm. 3**) tiek izvests preču kodu saraksts, kurs ir sistēmā. Lai ievadītu šajā logā, atrodoties uz ČEKA LOGA, nospiež taustiņu **KODS**.

Lai izvēlētos preci pārdošanai:

- Izvēlēties preču kodu. Priekš tām var lietot:
 - Taustiņus **↑** un **↓**.
 - Ievadot pēc secības koda pirmos ciparus. Saraksts automātiski pozicionēs uz pirmo preču kodu, kurš sākas ar šiem cipariem.
 - PC klaviatūras taustiņi (**sk.p. 3.1.10**).
 - PREČU KODA MEKLĒŠANAS LOGS
- Nospiež taustiņu **IEVADS**. Lai izietu no loga bez preču izvēlēšanās – nospiež taustiņu **ANULĒTS**.

Kods	Nosaukums	Cena ar PUN	Cena 2	Pašizmaksa
+00001	Dizeļdegviela	0.288	0.000	
+00002	Benzīns A-80E	0.340	0.000	
+00003	Benzīns A-92E	0.345	0.000	
+00004	Benzīns Be-95E	0.355	0.000	
00005	Benzīns Be-98E	0.385	0.000	
11101	M10V2 nefasēta	0.450	0.000	
11102	M10Γ2K nefasēta	0.500	0.000	
11103	M12B2 nefasēta	0.450	0.000	
11104	M6312Γ1 nefasēta	0.440	0.000	
11105	M8B1 nefasēta	0.380	0.000	
11106	M8V univ.,motoriem un hidr	0.380	0.000	
11107	MS-20 izl.	0.550	0.000	
12101	GL-3(T3Π-15)nefasēta	0.700	0.000	

Zīm. 3. Preču izvēles logs.

3.1.7. PREČU KODA MEKLĒŠANAS LOGS

Logs (sk. **Zīm. 3**) tiek lietots preču meklēšanai preču sarakstā, kuri ir sistēmā. Priekš ievada šajā logā – atrodoties **PREČU SARAKSTA LOGĀ**, (sk.p.3.1.6), nospiež taustiņu **ATSKAITES** (vai taustiņu **F3** PC klaviatūrā).

Logā ir sekojošie lauki priekš ievada:

- **Kods**. Preču koda sākotnējie simboli.
- **Nos**. Simbolu no preču nosaukuma jebkurā secībā. Meklēšana notiek no tekošās pozīcijas sarakstā uz leju. Latīņu alfabēta burtus reģistrs (apakšējais/augšējais) meklējot ignorē.
- **Bar** Pilnais preču svitr-kods.

Pārvietošanās pa laukiem, lietojot taustiņus **↑** un **↓**. Pēc vajadzīgā lauka aizpildīšanas aiziet ar taustiņiem **↓** vai **IEVADS** līdz pēdējam laukam un nospiež vienu no šīm taustiņām vēlreiz.

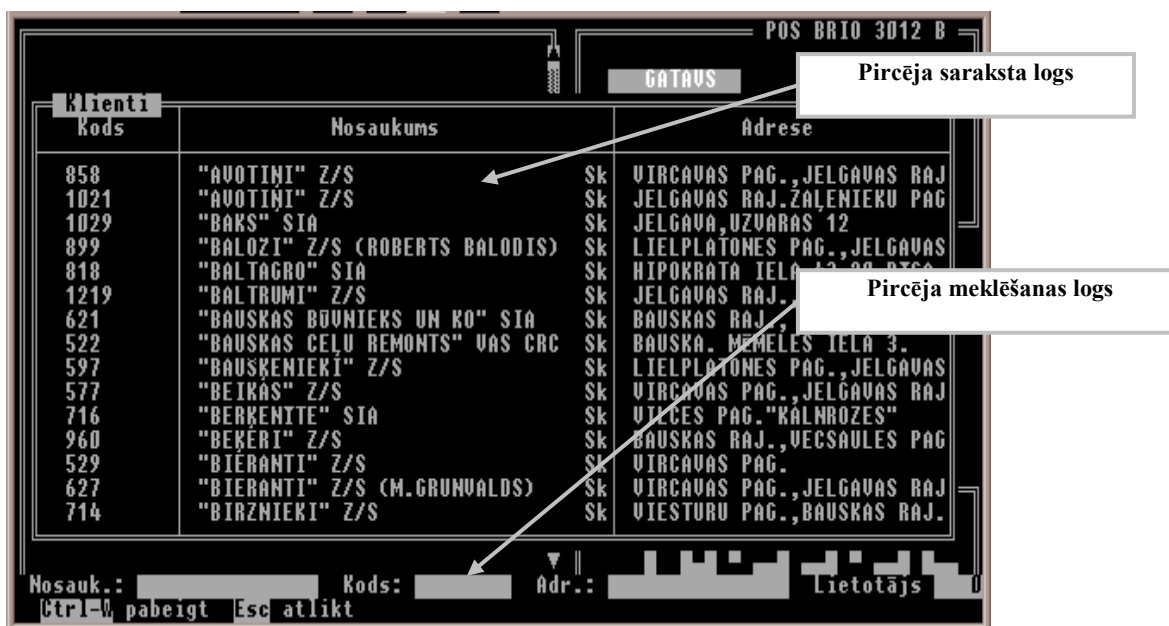
Lauku satura labošanai var lietot taustiņus, kuri aprakstīti **p.3.1.10**. Ja kods būs atrasts, saraksts pozicionēs uz atbilstošu rindu. Jā nebūs atrasts – ekrāns nebūs izmainīts.

3.1.8. PIRCĒJU SARAKSTA LOGS

Logā tiek izvests pircēju saraksts, kuri ir sistēmā. Ieeju šajā logā **sk.p. 4.2.2.C.**
Pircēja izvēlei:

- Izvēlēties vajadzīgo pircēju. Priekš tam var lietot:
 - Taustiņus **↑** un **↓**.
 - PC klaviatūras taustiņus (**sk.p. 3.1.10**).
 - **PIRCĒJA MEKLĒŠANAS LOGU** (**sk. Zīm.4**)
- Nospiegt taustiņu **IEVADS**.

Lai izietu no loga bez pircēja izvēlēšanas nospiegt taustiņu **ANULĒTS**.

Zīm. 4. Pircēja izvēles logs.

3.1.9. PIRCĒJU MEKLĒŠANAS LOGS

Logs (**sk.Zīm.4.**) tiek lietots priekš pircēja meklēšanas pircēju sarakstā, kuri ir sistēmā. Priekš ievada šajā logā, atrodoties **PIRCĒJU SARAKSTA LOGĀ**, (**sk.p. 3.1.8**) nospiegt taustiņu **ATSKAITES** (vai taustiņu **F3** PC klaviatūrā).

Logā ir sekojošie lauki ievadam:

- **Nosauk.:** Jebkura simbolu secība no pircēja nosaukuma. Meklēšana notiek no tekošas pozīcijas sarakst uz leju. Latīņu alfabēta burtus reģistrs (apakšējais/augšējais) ignorē.
- **Kods:** Pircēja kods sistēmā.
- **Adr.:** Jebkuru simbolu secība no pircēja adreses. Meklēšana notiek no tekošas pozīcijas saraksta uz leju. Latīņu alfabēta burtus reģistrs (apakšais/augšējais) ignorē.
- **Lietotājs.** Kredītsistēmas SHOPPING lietotāja numurs.

Pārvietošanās pa laukiem lietojot taustiņus **↑** un **↓**. Pēc vajadzīgā lauka aizpildīšanas virzīties ar taustiņiem **↑** un **↓** vai **IEVADS** līdz pēdējam laukam un nospiegt vienu no šīm taustiņiem vēlreiz.

Lauku satura labošanai var lietot taustiņus, kuri aprakstīti **p.3.1.10**. Ja pircējs būs atrasts, saraksts pozicionēs uz atbilstošu rindu. Jā nebūs atrasts – ekrāns neizmainīsies.

3.1.10. DUA LOGS (DUA – degvielas uzpildes automāts).

Sūkni	Degv.	Cena	Aut	Stāv.	Izdot	Par summ	Izdots	Par summ
3			Y	?				
5			Y	?				
6			N	?				

F2-galv. F3-ŅZ F4-inf F9-atgr F10-kods F11-bar ESC-iziet

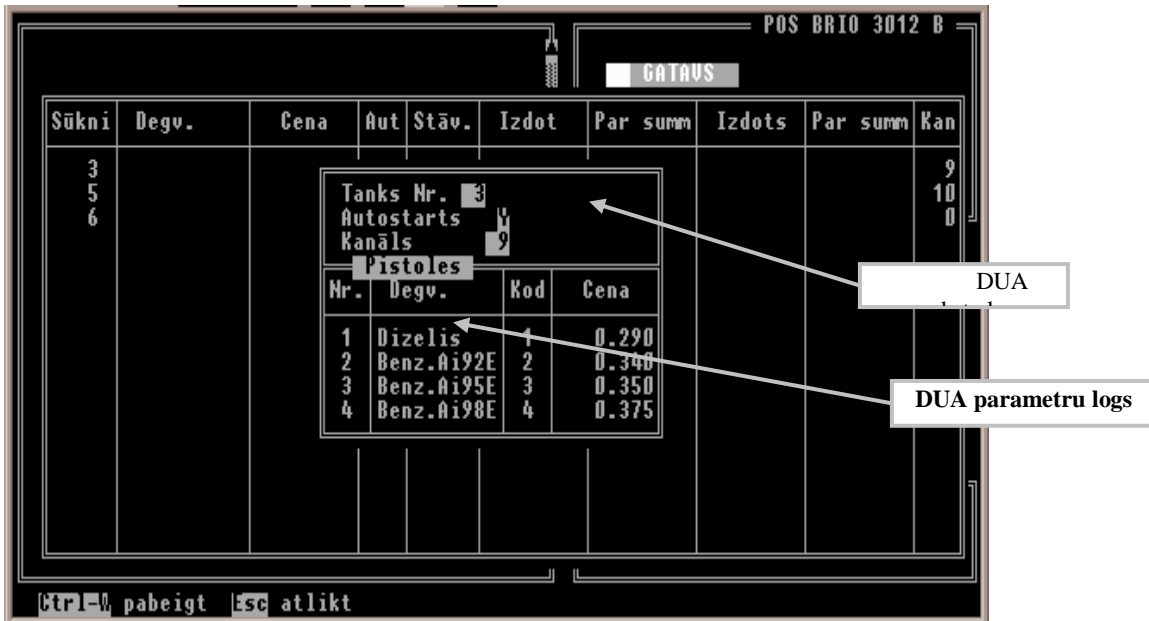
Zīm. 5 Logs DUS.

Pāriešanai uz šo logu (sk. Zīm. 5) nospieš taustiņu **DEGVIELA**. Izejai no tā – nospieš taustiņu **ANULĒTS**.

Šajā logā tiek veikta DUA stāvokļa kontrole un degvielas pārdošanas noformēšana (sk.p.4.2.6). Logs veidots tabulas formā, kura satur sekojoša satura informāciju:

- **Sūkni.** DUA numurs, kurš ir pieņemts degvielas uzpildes stacijā (DUS).
- **Degv..** Degvielas veids. Atkarībā no konfigurācijas, informācija šajā kolonnā var apzīmēt:
 - **Katra uzpildes pistole katra DUA ir dota atsevišķi.** Šajā gadījumā kolonnā norādīts degvielas veids, atbilstoši DUA pistolei..
 - **DUA sarakstā dots tikai DUA neatkarīgi no pistoļu daudzuma, kurus tas aptver.** Šajā gadījumā kolonnā tiek uzrādīts degvielas veids, atbilstoši pistolei, kura darbojas operācijā (noņemta, izsniedz degvielu, izsniegšana pabeigta).
- **Cena.** Degvielas cena, uzrādītā kolonnā **Degv..**
- **Aut.** DUA darba režīms:
 - **N.** Nosakot DUA pistoles noņemšanu POS pieprasīs no operatora degvielas izsniegšanas komandas atļauju. (sk.p.Ошибка! Источник ссылки не найден.)
 - **Y.** Nosakot DUA pistoles nocelšanu POS automātiski izdos atļauju degvielas uzpildei. Darba režīma nomaiņa tiek veikta DUA LOGA SRAKSTĀ (sk.p. 3.1.11)
- **Stāv.** DUA stāvoklis. Šajā kolonnā iespējami sekojoši simboli, kuri atspoguļo DUA stāvokli:
 - < - >. Pistole nocelta, degviela netiek izsniegta.
 - < + >. Pistole nocelta, degviela tiek izsniegta.
 - < # >. Informācija par pasūtīto vai izsniegto degvielas daudzumu pārceļta uz ČEKA LOGU čeka noformēšanai. Čeks nav noformēts.
 - < \$ >. Uz pasūtīto degvielas daudzumu čeks noformēts.
 - < ? >. Kļūda savienojumā ar DUA.
 - < ♦ >. DUA ir bloķēts čeka noformēšanai no cita POS, kura ir iekļauts sistēmā ar vairākiem POS.
- **Izdot.** Pasūtītais degvielas daudzums litros. Ja uzrādīta nozīme FULL – pasūtīts pilnas bākas režīms (norobežots līdz 900 litriem) (sk.p.4.2.6.C)
- **Par summ.** Pasūtītās degvielas vērtība.
- **Izdots.** DUA izdots degvielas daudzums litros.
- **Par summ.** Izsniegtās degvielas vērtība..

3.1.11. DUA SARAĶSTA LOGS.

Zīm. 6 DUA regulēšanas logi.

Pāriešanai uz šo logu (sk.Zīm. 6):

- Atrodoties ČEKA LOGĀ nospieš taustiņu **ATSKAITES**.
- Kad parādās INFORMĀCIJAS LOGS sarakstā ar taustiņu **↑** un **↓**, palīdzību izvēlēties opciju **Sūkņi** un nospieš taustiņu **IEVADS**.
- Lai izietu no šī loga, nospieš taustiņu **ANULĒTS**.

Dotais logs pēc sava satura ir analogs DUA LOGAM. Var saturēt vienu papildkolonnu ar informāciju apkalpes dienestam. Šajā logā tiek veikta DUA darba režīmu regulēšana (sk.p.0) Grand-Total saņemšana, kuri tiek uzkrāti DUA (sk.p.4.2.6.M).

3.1.12. DUA PARAMETRU LOGS.

Lai ieejtu šajā logā (sk.Zīm. 6) nepieciešams:

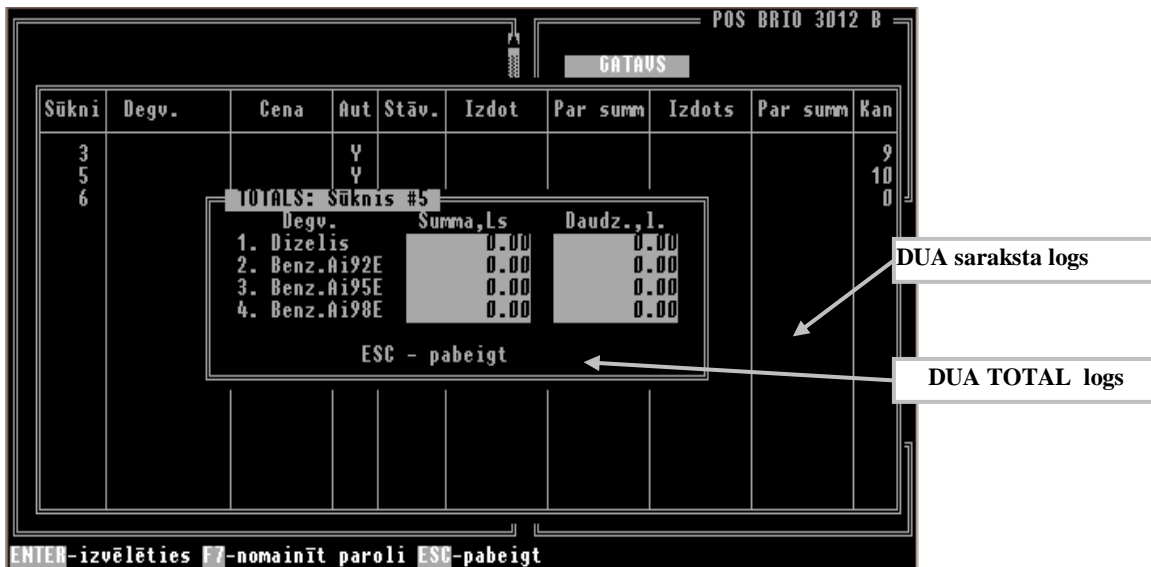
- Atrodoties DUA LOGA SARAĶSTĀ (sk.3.1.11) pozicionēt uz vajadzīgo DUA. Tam var izmantot taustiņus **↑** un **↓**, vai ievadīt DUA numuru (ja tam nav lielāka nekā 9 nozīme).
- Nospieš taustiņu **IEVADS** Lai izietu no šī loga – nospieš taustiņu **ANULĒTS**.

Šis logs satur sekojošu informāciju:

- **Tanks Nr.** DUA numuru, pieņemot degvielas uzpildes stacijā (DUA).
- **Autostarts.** DUA darba režīms (sk.p. 0).
- **Kanāls.** Informācija apkalpes dienestam. **IZMAINĪT AIZLIEGTS!!!**
- **Pistoles.** DUA pistoļu saraksts un pistoļu atbilstība degvielas veidiem. Informācija apkalpes dienestam. **IZMAINĪT AIZLIEGTS!!**

PIEZĪME. Atkarībā no konfigurācijas šis logs var arī nebūt.

3.1.13. DUA TOTAL LOGS.

Zīm. 7 DUA TOTAL logs.

Logs (sk.ZīmZīm. 7) satur informāciju par **Grand Totals**, kuru DUA ir uzkrājis par katru DUA. Lai ieiētu logā – sk.p.4.2.6.M. Lai izietu no loga – nospieš taustiņu. **ANULĒTS.**

Satur sekojošu informāciju:

- **Pistoles numurs.** Informācijas apkalpes dienestam..
- **Degvielas veida nosaukums,** attiecīgajai pistolei.
- **Grand Total** summa.
- **Grand Total** litri.

PIEZĪME!!! Atkarība no uzstādītajiem parametriem var arī neparādīties. Ne visi DUA pieturas pie Grand Total uzkrāšanas.

3.1.14. DEGVIELAS VEIDU LOGS.

Zīm. 8 Degvielas parametru uzstādīšanas logs.

Lai pārietu uz šo logu (sk.Zīm. 8):

- Atrodoties ČEKA LOGĀ nospieš taustiņu **ATSKAITES.**
- Kad parādās INFORMĀCIJAS LOGA saturs, ar taustiņu **↑** un **↓** palīdzību izvēlēties opciju **Degvielas veidi** un nospieš taustiņu **IEVADS.**
- Lai izietu no šī loga nospieš taustiņu **ANULĒTS.**

Logs satur degvielas veidu sarakstu, kuri ir uzstādīti sistēmā. Saraksts ir tabulas veidā, kura satur sekojošu informāciju:

- **Numur.** Degvielas veida numurs. Unikāla nozīme katram degvielas veidam.
- **Degv.** Degvielas veida nosaukums.
- **Cena.** Cena par 1 degvielas litru.
- **Kods.** Kods preču kodu sarakstā, atbilstoši dotajai degvielai (sk.p..3.1.6)
- **Pieņemt.** Pieņemtās degvielas daudzums litros.
- **Pārdots.** Maiņas laikā pārdotās degvielas daudzums litros.
- **Pieņemts.** Maiņas laikā pieņemtās degvielas daudzums litros.
- **Atlikums.** Tekošais degvielas atlikums litros.

3.1.15. DEGVIELAS PARAMETRU LOGS

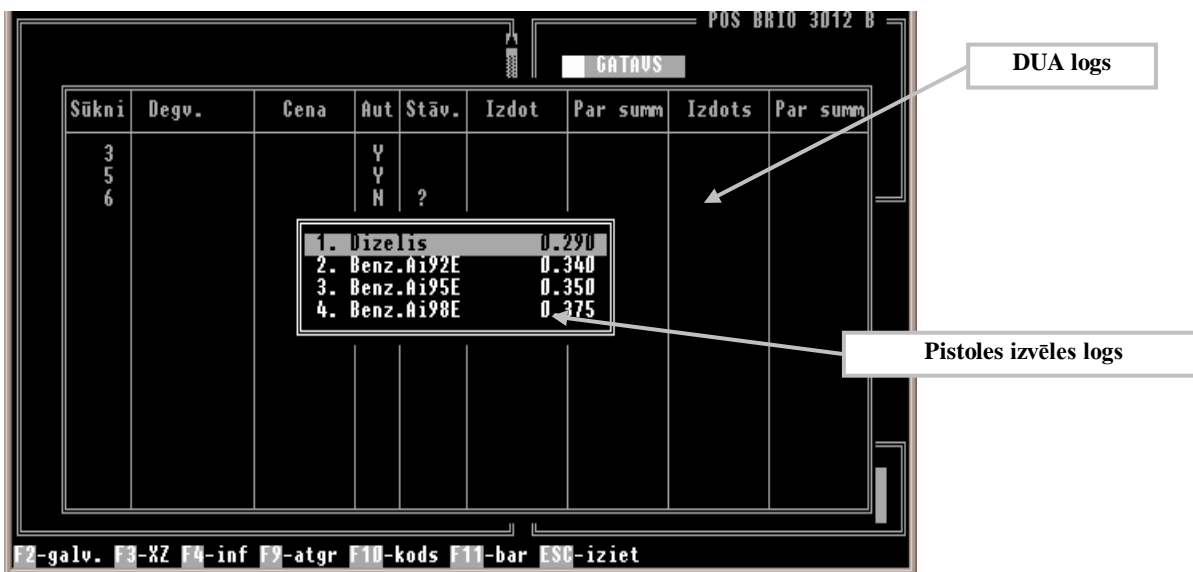
Lai ieiētu šajā logā (sk.Zīm. 8):

- Atrodieties DEGVIELAS VEIDU LOGĀ (sk.p.3.1.14) ar taustiņu un palīdzību pozicionēt uz vajadzīgo degvielas veidu.
- Nospieš taustiņu **IEVADS.**
- Lai izietu no šī loga – nospieš taustiņu **ANULĒTS.**

Logs satur sekojošu informāciju:

- **Degviela.** Degvielas nosaukums.
- **Kods.** Kods preču kodu sarakstā, atbilstoši dotajai degvielai (sk.p.3.1.6)
- **Cena.** Cena par 1 degvielas litru.
- **Papildināt.** Papildinātās degvielas daudzums litros.
- **Norakst.** Degvielas norakstīšana litros.

3.1.16. PISTOLES IZVĒLES LOGS

Zīm. 9 Pistoles izvēles logs

Logs (sk. Zīm. 10) parādās tikai degvielas pasūtīšanas gadījumā (sk.p.4.2.6.A - Ошибка! Источник ссылки не найден.)

Lai izvēlētos pistoli ar taustiņu un pozicionēt uz vajadzīgo pistoli un nospieš taustiņu **IEVADS.**

- Lai atteiktos no pistoles izvēles – nospieš taustiņu **ANULĒTS.**

Logs satur sekojošu informāciju:

- **Pistoles numurs.** Tiek noteikts sistēmu uzstādot. Atkarīgs no DUA fiziskā raksturojuma un paredzēts apkalpes dienestam.
- **Degvielas nosaukums,** kuru izsniedz pistole.
- **Degvielas cena** par 1 litru.

PIEZĪME!!! Atkarībā no sistēmas konfigurācijas šis logs var arī nebūt.

3.2. IEVADĪŠANA NO KLAVIATŪRAS

Ievadot nozīmes, kuras pieprasa POS, no klaviatūras var labot ievadītās nozīmes. Tām tiek lietoti divi taustiņi:

- **DZĒST.** Analogs taustiņam **DEL** PC klaviatūrā. Dzēš simbolu virs markera. Simboli, kuri ir pa labi no markera, novirzās uz vienu pozīciju pa kreisi.
- **KOR..** Analogs taustiņam **BackSpace** PC klaviatūrā. Dzēš simbolu pa kreisi no markera. Visi simboli, sakot no simbola virs markera un pa labi, novirzās uz vienu pozīciju pa kreisi.

Pie PC klaviatūras esamības:

- Taustiņi **←** un **→** tiek lietoti priekš horizontālas kustības ievada laukos lauka robežās.
- Taustiņi **PageUp** un **PageDown** tiek lietoti lapu šķirošanai sarakstos.
- Taustiņu kombinācija **Ctrl+PageUp** un **Ctrl+PageDown** tiek lietota pārejai uz saraksta sākumu/beigām.

4. KASIERA DARBS

4.1. DARBA SĀKUMS.

4.1.1. POS IELĀDĒŠANA.

- Ieslēgt printeri, pircēja displejs, degvielas stacijas sukņu vadības bloku.
- Ieslēgt POS.

PIEZĪME. Visas šīs iekārtas var būt centralizēti ieslēgtas no nepārtrauktas barošanas bloka(UPS). Šajā gadījumā jāieslēdz UPS, pārējās iekārtas ieslēgsies patstāvīgi.

4.1.2. JAUNAS MAIŅAS IEVADĪŠANA

Dažos programmas realizācijās ielādēšanas laikos var parādīties ziņojums: **Darba maiņas datums: 28.02.2002.**

- Ievadīt maiņas sākuma pareizo datumu un nospiegt taustiņu **IEVADS**.

PIEZĪME. Ja datums, kuru piedāvā POS, sakrīt ar maiņas sākuma datumu, var uzreiz nospiegt taustiņu **IEVADS**.

4.1.3. KASIERA REGISTRĒŠANA

- Ja uzreiz pēc POS ielādēšanas **IEVADA LOGĀ** ir ielūgums **IEVADIET KASIERA KODU** : - ievadiet savu kasiera numuru un nospiediet taustiņu **IEVADS**.
- Ja ievests pareizs kods, ekrānā parādīsies ziņojums: **Kasieris: Ivars Zvirbulis**. Nospiediet taustiņu **IEVADS** priekš darba turpinājuma vai **uzgaidiet 3 sekundes**, kamēr ziņojums nepazudīs patstāvīgi.
- Ja ievests nepareizs kods, ekrānā parādīsies ziņojums: **Kasieris ar doto numuru nav atrasts**. Priekš darba turpinājuma nospiediet taustiņu **IEVADS** un pēc tam atkārtojiet sava numura ievadu.
- Ja pie ievada nospiegt taustiņu **ANULĒTS** ekrānā parādīsies ziņojums: **POS – aizslēgts**. Nospiediet taustiņu **IEVADS** priekš darba turpinājuma vai **uzgaidiet 5 sekundes**, kamēr ziņojums nepazudīs patstāvīgi. Šajā gadījumā POSā ir atļautas tikai divas operācijas:
 - Jauna kasiera ievadīšana (pārreģistrēšana), (sk.p. 4.4.2)
 - Izeja no POS, (sk.p. 4.4.4)

PIEZĪME. Atkarībā no POS konfigurācijas kasiera pieprasījuma var nebūt.

4.1.4. MAIŅAS NAUDAS IEVADĪŠANA

- Nospiegt taustiņu **ATSKAITES**. Kad parādās **INFORMĀCIJAS LOGA** saraksts, ar taustiņu **↓** un **↑** palīdzību izvēlēties opciju **Maiņas naudas ievadīšana** un nospiegt taustiņu **IEVADS**. IEVADA LOGĀ parādīsies divas iedaļas:
 - **KASĒ** – skaidras naudas tekošais atlikums naudas lādē.
 - **IEVADIET MAIŅAS NAUDU** – aicinājums maiņas naudas ievadīšanai.
- Ievadīt maiņas naudas summu un nospiegt taustiņu **IEVADS**.

4.2. PĀRDOŠANAS DARĪJUMU NOFORMĒŠANA

Čeka noformēšanas secība:

- Pie nepieciešamības – ievadīt pircēju (sk.p. 4.2.2)

PIEZĪME. *Pircējs var būt ievests čeka beigās.*

- Ievadīt pārdodamās preces sarakstu (sk.p. 4.2.1)
- Pie nepieciešamības – ievadīt atlaidi uz čeku (sk.p.4.2.3.A)
- Norādīt apmaksas veidu (sk.p. 4.2.3.B, 4.2.3.C)

PIEZĪME. *Ja sistēmas SHOPPING lietotājs norādīts kā pircējs – apmaksas veidu var neuzradīt.*

- Ievadīt no pircēja saņemto naudu.

PIEZĪME. *Tikai pie apmaksas veida esamības.*

4.2.1. PREČU IEVADĪŠANA

Preču ievada secība pie čeka noformēšanas:

- Ievadīt pārdodamo preci, lietot kodu vai svitr-kodu.
- Pie nepieciešamības norādīt nodaļu.
- Pie nepieciešamības izmainīt cenu vai cenu lapu.
- Pie nepieciešamības ievadīt preču daudzumu.

PIEZĪME!!! *Ja daudzums ir 1 – ievadīt nav obligāti.*

- Pie nepieciešamības ievadīt atlaidi uz preču pozīciju.
- Atkārtot iepriekšējos soļus priekš visām pārdodamajām precēm.

4.2.1.A. PREČU KODA IEVADĪŠANA

- Uzņemt preču kodu. Uzņemamais preču kods pēc uzņemšanas soļiem tiek atspoguļots **REZULTĀTA LOGĀ**. Pēc uzņemšanas beigās nospieš taustiņu **KODS**.
- Ja uzņemtais preču kods eksistē – **ČEKA LOGĀ** parādīsies informācija pēc precēm (sk.p. 3.1.1). Ja čekā jau ir preces – čeka printerī tiek drukāta pirkuma iepriekšēja pozīcija.
- Ja uzņemts neeksistējošais preču kods – atskanēs skaņas signāls un parādīsies ziņojums **Kods '9999' nav atrasts**. Priekš darba turpinājuma nospieš taustiņu **ANULĒTS**.

4.2.1.B. PREČU IZVĒLE NO SARAKSTA

- Nospieš taustiņu **KODS**. Parādīsies **PREČU SARAKSTA LOGS**. Tālāk ir iespējami darījumi:
 - Ar taustiņu **↑** un **↓** palīdzību atrast vajadzīgo preci un nospieš taustiņu **IEVADS**. Priekš pārvietošanas pa sarakstu var lietot taustiņus **PageUp**, **PageDown** un **Ctrl+PageUp**, **Ctrl+PageDown** PC klaviatūrā.
 - Pie koda pirmo simbolu uzņemšanas saraksts automātiski pozicionēs uz pirmo kodu, kurš sāka no ievadītiem simbolus. Tālāk var lietot aprakstīto sakumā procedūru.
 - Ja nepieciešama preču meklēšana – PC klaviatūrā nospieš taustiņu **F3** (sk.p. .). Pēc meklēšanas beigām – lietot sakumā aprakstīto procedūru.
- Lai atteiktos no preču koda izvēles nospieš taustiņu **ANULĒTS**.

4.2.1.C. PREČU SVITR-KODA IEVADIŠANA AR SKANERA PALĪDZĪBU

- Nolasīt svitr-kodu.
 - Ja svitr-kods eksistē – **ČEKA LOGĀ** parādīsies informācija pēc precēm. (sk.p. 3.1.1). Ja čekā jau ir preces - čeka printerī tiek drukāta pirkuma iepriekšēja pozīcija.
 - Ja uzņemts neeksistējošais svitr-kods – atskanēs skaņas signāls un parādīsies ziņojums **Svitrk.9999999999 nav atrasts!!**. Priekš darba turpinājuma nospieš taustiņu **ANULĒTS**.

4.2.1.D. PREČU SVITR-KODA IEVADIŠANA AR ROKĀM

- Nospieš taustiņu **SVĪTRKODS**, **IEVADA LOGĀ** parādīsies ielūgums **IEVADIET SVĪTRK**:
- Ievadīt svitr-kodu (sk.p. 3.1.10.), pēc ievadīšanas beigām nospieš taustiņu **IEVADS**. Tālāk – kā uzradīts p.4.2.1.C
- Priekš svitr-koda ievadīšanas atteikuma nospieš taustiņu **ANULĒTS**.

4.2.1.E. PREČU IEVADIŠANA NO IEPROGRAMĒTIEM KLAVIATŪRAS TAUSTIŅIEM

- Nospieš klaviatūras taustiņu, kurš atbilst pārdodamai precei. Tālāk – kā uzradīts p. 4.2.1.C

4.2.1.F. PREČU DAUDZUMA IEVADIŠANA

- Ievadīt pārdodamās preces daudzumu un nospieš taustiņu **DAUDZ. SVARS**.
- Ja daudzums ievadīts pareizi – **ČEKA LOGĀ** parādīsies ievadīto preču daudzums un **REZULTĀTA LOGĀ** parādīsies pārrēķinātā pirkuma kopējā summa.
- Ja daudzums ievadīts nepareizi - atskanēs skaņas signāls. Šajā gadījumā – izlabot nepareizi ievadīto nozīmi (sk.p. 3.1.10.), vai nospieš taustiņu **ANULĒTS** priekš atteikuma no ievadīšanas.
- Nepareiza daudzuma ievadīšanas iemesli:
 - Decimāldaļskaitļu zīmju daudzums ievadītā nozīmē pārkāpj mērvienības decimāldaļskaitļu zīmju daudzumu. Piemērām, ievadīts skaits **1.523** priekš gabalprecēm.
 - Preču trūkums atlikumā.

PIEZĪME. Atlikumu kontroles nepieciešamība tiek definēta pie POS uzstādīšanas.

4.2.1.G. PREČU DAUDZUMA IEVADIŠANA NO SVARIEM, PIESLĒGTIEM PIE POS

- Uzlikt preci uz svariem un nospieš taustiņu **DAUDZ. SVARS**.
- Tālāk – kā uzradīts p.4.2.1.F
- Nepareizas ievadīšanas papildiesmesli pie svaru lietošanai:
 - Prece nav sverama. Šajā gadījumā nekādas POS reakcijas nesekos.
 - POS neuzstādīts darbam ar svariem. Šajā gadījumā nekādas POS reakcijas nesekos.
 - Svaru vai to pieslēgšanas bojājums. Šajā gadījumā pēc skaņa signāla parādīsies ziņojums **Nav sakaru ar svariem !!!**. Priekš darba turpinājuma nospieš taustiņu **ANULĒTS**.
 - Uz svariem nav preces vai svāri nav uzstādījusies. Tālāk – kā iepriekšējā punktā.

4.2.1.H. TAUSTIŅU **+1** **+2** **+5** **+10** LIETOŠANA PREČU DAUDZUMA IEVADIŠANAI

- Ievadīto preču daudzuma palielināšanai uz 1, 2, 5 vai 10 nospieš taustiņu **+1**, **+2**, **+5** vai **+10** atbilstoši. Tālāk – kā uzradīts p. 4.2.1.F

4.2.1.I. PREČU CENAS IZMAIŅA

- Ievadīt preču jauno cenu un nospiegt taustiņu **CENA**.
- Ja cena ievadīta pareizi, **ČEKA LOGĀ** precēm parādās jauna cena un **REZULTĀTA LOGĀ** parādīsies pārrēķinātā pirkuma kopējā summa.
- Ja cena ievadīta nepareizi - atskanēs skaņas signāls. Labot cenu (sk.p. 3.1.10.), vai nospiegt taustiņu **ANULĒTS**
- Iespējami nepareizas cenas ievadīšanas iemesli:
 - POSā ir aizliegts mainīt cenu.
 - Pārdevējam aizliegts mainīt cenu.
 - Ievadīts pārāk daudz decimāldaļskaitļu zīmes.

4.2.1.J. CENU LAPAS IZVĒLE

- Nospiegt taustiņu **CENA**. Ar **↑** un **↓** taustiņu palīdzību izvēlēties no saraksta vajadzīgo cenu lapu un nospiegt taustiņu **IEVADS**. Vai uzņemt vajadzīgo cenu lapas numuru.

PIEZĪMES. Šī iespēja var būt atslēgta pie POS uzstādīšanas. Ievadīta cenu lapa attiecas uz precī, uzņemto pēc tās uzstādīšanas līdz čeka beigām vai līdz jaunai cenu lapa uzstādīšanai.

4.2.1.K. NODAĻAS NUMURA IZVĒLE

- Nospiegt vienu no taustiņiem **I**, **II**, **III**, **IV**, **V** vai **VI**, atbilstošu vajadzīgajam nodaļas numuram.
 - Ja nodaļa eksistē, **INFORMĀCIJAS LOGĀ** parādīsies nodaļas nosaukums un tās numurs pēc uzskaites programmas SHOPPING.
 - Ja izvēlēta nodaļa neeksistē – parādīsies ziņojums **Nav noteiktas nodaļas**. Darba turpinājumam nospiegt taustiņu **IEVADS**.

PIEZĪME. Pie degvielas pārdošanas nodaļu mainīt nedrīkst.

4.2.1.L. ATLAIDE UZ ČEKA POZĪCIJU PROCENTOS

- Uzņemt atlaides procents un nospiegt taustiņu **ATLAIDE**.
 - Ja uzradīta pareiza atlaide – **INFORMĀCIJAS LOGĀ** parādīsies informācija par procentu un atlaides summu un **REZULTĀTA LOGĀ** parādīsies pārrēķinātā pirkuma kopēja summa.
 - Ja atlaide uzradīta nepareizi - atskanēs skaņas signāls. Tālāk – atkarībā no nepareizās ievadīšanas iemesla:
 - Ja ievadīta nepareiza nozīme – uzņemts lielums paliks **REZULTĀTA LOGĀ**. Tālāk ir nepieciešams salabot ievadīto nozīmi (sk.p. 3.1.10), vai nospiegt taustiņu **ANULĒTS**.
 - Ja pārsniegta atlaides maksimāla nozīme, kura atļauta pārdevējam, uzņemtais lielums no **REZULTĀTA LOGĀ** pazudīs.

4.2.1.M. ATLAIDE UZ ČEKA POZĪCIJU NAUDĀ PAR PRECES VIENĪBU

- Uzņemt atlaidi Ls procentiem kā tas ir parādīts (sk.p. 4.2.1.L), Nospiegt taustiņu **LĀTOS**.
 - **INFORMĀCIJAS LOGĀ** atlaide izmainīs mērvienību (bija %, kļūs Ls) un summu, un **REZULTĀTA LOGĀ** parādīsies pārrēķinātā kopējā pirkuma summa.

PIEZĪME!!! Atlaide uz čeka pozīciju naudā par preces mērvienību pamatā ir piemērojama degvielas pārdošanai. Šajā gadījumā tā tiek skaitīta Ls/litrs

4.2.1.N. ČEKA KOREKCIJA

- Ievadīt preci, kura jāizdzēš no čeka summas (sk.p. 4.2.1.A - 4.2.1.E). Ievadīt pārējos pirkuma soļa parametrus (cena, daudzums, atlaide – (sk.p. 4.2.1.F - 4.2.1.M)).
- Nospiežot taustiņu **ATGRIEŠANA**.
 - Ja korektējamā soļa parametri uzradīti pareizi – **ČEKA LOGĀ** tekošā pirkuma solī daudzums kļūst negatīvs un **REZULTATA LOGĀ** parādīsies pārrēķinātā pirkuma kopēja summa.
 - Ja parametri uzradīti nepareizi - atskanēs skaņa signāls

PIEZĪME!!! Izlabot var tikai to preci un tajā daudzumā, kurš bija uzradīts iepriekšējā pirkuma soļos. Izdzēst pēdējo ievadīto pirkuma soli (pirms solis izdrukāts čeka printerī) var nospiežot taustiņu **DZĒST**.

4.2.2. PIRCĒJA REKVIZĪTU IEVADĪŠANA

Pircēja rekvizītus var ievadīt kā čeka noformēšanas sākumā, tā arī beigās, pēc visu pārdodamo preču uzņemšanas.

4.2.2.A. MEGNĒTISKAS KARTĪTES SHOPPING LIETOŠANA

- Nospieš taustiņu **PIRC.**
- Parādījušās **INFORMĀCIJAS LOGĀ** sarakstā ar taustiņu **↑** un **↓**, palīdzību izvēlēt opciju **Sistēmas ShoppinG kartīte** un nospieš taustiņu **IEVADS**.
- **IEVADA LOGĀ** parādīsies lūgums **IEVADĪT KARTĪTI** : Nolasīt magnētisko kartīti caur nolasītāju.
 - Ja kartīte pareiza – parādīsies ziņojums **Pircējs: SIA BRIO ZRF**. Apstiprināšanai – nospieš taustiņu **IEVADS**, atteikumam – **ANULĒTS**. Ja pircējs apstiprinājies – **STAVOKĻA LOGĀ** (sk.p. .3.1.2) parādīsies taustiņi: **KLIENTS**, **KARTĪTE**, apmaksas veids un preču atlaide (ja ir).
 - Ja kartīte nepareiza – parādīsies ziņojums - **Kartīte nav atrasta**. Nospieš taustiņu **IEVADS**. Atkārtot ievadu un nospieš taustiņu **ANULĒTS** atteikumam no kartītes ievadīšanas. Ja no ievada atteicās – parādīsies ziņojums **Kartīte nav pieņemta**. Darba turpinājumam nospieš taustiņu **IEVADS**.

4.2.2.B. KREDITSISTĒMAS SHOPPING KLIENTA NUMURA LIETOŠANA

- Nospieš taustiņu **PIRC.**
- Parādījušās **INFORMĀCIJAS LOGĀ** sarakstā ar taustiņu **↑** un **↓**, palīdzību izvēlēt opciju **Sistēmas ShoppinG lietotājs** un nospieš taustiņu **IEVADS**.
- **IEVADA LOGĀ** parādīsies ielūgums **IEVADIET LIETOTĀJU** : Ievadīt lietotāja numuru un nospieš taustiņu **IEVADS**.
 - Ja ievadīts pareizs numurs – parādīsies ziņojums **Pircējs: Lietotāja Nr.1120; SIA BRIO ZRF**. Apstiprinājumam nospieš taustiņu Apstiprinājumam nospieš taustiņu **IEVADS**, atteikumam no norādītā pircēja izmantošanas nospieš taustiņu **ANULĒTS**.
 - Ja norādītais lietotājs pieņemts – **STAVOKĻA LOGĀ** parādīsies taustiņi:
 - **KLIENTS;**
 - **KARTĪTE;**
 - Pie pircējam uzstādītās preču atlaides esamības – **taustiņu ar atlaides procentiem;**
 - **Taustiņa ar apmaksas veidu**, norādītajam pircējam automātiski.
 - Ja ievadīts nepareizs numurs – parādīsies ziņojums **Lietotājs nav atrasts**.
- Darba turpinājumam nospieš taustiņu **IEVADS**, Ievadītais numurs paliks **IEVADA LOGĀ**.
- Labot numuru (sk.p. 3.1.10) vai nospieš taustiņu **ANULĒTS** atteikumam no pircēja ievadīšanas. Atteikuma gadījumā parādīsies ziņojums **Lietotājs nav pieņemts..**
- Nospieš taustiņu **IEVADS** vai sagaidīt kamēr ziņojums pazudīs patstāvīgi (apmērām 5 sek).

4.2.2.C. PASTĀVĪGA PIRCĒJA REKVIZĪTU IEVADĪŠANA

- Nospieš taustiņu **PIRC.**
- Parādījušās **INFORMĀCIJAS LOGĀ** sarakstā ar taustiņu **↑** un **↓**, palīdzību izvēlēt opciju **Pircēja rekvizīti no saraksta**, un nospieš taustiņu **IEVADS**, Parādīsies **PIRCĒJU SARAKSTA LOGS**.
- Atrast vajadzīgo pircēju sarakstā (sk.p. 3.1.8) Nospieš taustiņu **IEVADS**, Pircēja rekvizīti parādīsies **INFORMĀCIJAS LOGĀ**. Pie nepieciešamības rekvizītus var labot.
- Nospieš taustiņu **MAKSA**, **STAVOKĻA LOGĀ** parādīsies taustiņš **KLIENTS**.
- Rekvizītu ievadīšanas atteikumam - nospieš taustiņu **ANULĒTS**.

4.2.2.D. PIRCĒJA REKVIZĪTU IEVADĪŠANA AR ROKAM

- Nospieš taustiņu **PIRC.**
- Parādījušās **INFORMĀCIJAS LOGĀ** sarakstā ar taustiņu **↑** un **↓**. palīdzību izvēlēties opciju **Ievadīt pircēja rekvizītus**. Un nospieš taustiņu **IEVADS.**
- **INFORMĀCIJAS LOGĀ** ievadīt pircēja rekvizītus.
- Ievada beigās nospieš taustiņu **MAKSA.** **STAVOKĻA LOGĀ** parādīsies taustiņš **KLIENTS.**

4.2.3. ČEKA NOFORMĒŠANAS PABEIGŠANA

4.2.3.A. ATLAIDES UZ VISU ČEKU IEVADĪŠANA

- Pēc visu preču izvēles nospieš taustiņu **ATLAIDE.** **STAVOKĻA LOGĀ** parādīsies taustiņš **ATLAIDE.**
- Ievadīt atlaides procentu un vēlreiz nospieš taustiņu **ATLAIDE.**
 - Ja ievadīta pareiza atlaide – **STĀVOKĻA LOGĀ** taustiņa **ATLAIDE** vietā parādīsies **taustiņa ar atlaides procentiem** un **REZULTĀTA LOGĀ** parādīsies pārrēķināta pirkuma kopējā summa.
 - Ja ievads nav pareizs – tālāk, kā p. 4.2.1.L

4.2.3.B. SKAIDRAS NAUDAS APMAKSA

- Pēc visu preču uzņemšanas un atlaides un pircēja norādīšanas nospieš taustiņu **SKAIDR.NAUDA.** parādīsies ziņojums **Noformēt pārdoš.?**
- Nospieš taustiņu **IEVADS.** **IEVADA LOGĀ** parādīsies ielūgums **IEVADIET KLIENTA NAUDU:**
- Ievadīt saņemto no pircēja naudu. Izdodamās naudas aprēķināšanai un nospieš taustiņu **IEVADS.**
 - Ja klients dod precīzu naudu – var parasti nospieš taustiņu **IEVADS.** **REZULTĀTA LOGĀ** parādīsies izdodamās naudas summa. Čeka printeris izdrukās čeku līdz galam un to nogriezīs.
- Atteikumam no čeka pabeigšanas uz pieprasījumu **Noformēt pārdoš.?** Vai arī iedod saņemto no klienta naudu – nospieš taustiņu **ANULĒTS.**

4.2.3.C. BEZSKAIDRAS NAUDAS APMAKSA

- Pēc visu preču uzņemšanas un atlaides un pircēja norādīšanas nospieš taustiņu **BEZSK.NAUDA.**
- **INFORMĀCIJAS LOGĀ** parādīsies saraksts ar bezskaidras naudas norēķina dažādiem veidiem.:
 - **Bezsk. n. norēķins** – bezskaidras naudas apmaksas veids.
 - **Banka kredītkarte.** – bezskaidras naudas norēķins izmantojot sakaru ar banku.

PIEZĪME. Šī norēķina veida var nebūt.
- Ar taustiņu **↑** un **↓**. palīdzību izvēlēties no saraksta vajadzīgu apmaksas veidu un nospieš taustiņu **IEVADS.**

PIEZĪME. Saraksts var neparādīties, ja ir tikai viens bezskaidras naudas norēķina veids.

- Parādīsies pieprasījums **Noformēt pārdoš.?**. Pārdošanas noformēšanai nospieš taustiņu **IEVADS.** atteikumam – taustiņu **ANULĒTS.**

4.2.4. ČEKA KOPIJAS IEGŪŠANA

- Nospieš taustiņu **KOPIJA**.

4.2.5. PREČU ATGRIEŠANA

- Pie tukša ČEKA LOGA nospieš taustiņu **ATGRIEŠANA**. STĀVOKĻA LOGĀ parādīsies taustiņa **ATGRIEŠANA**.
- Tālāk noformēt precī kā uzradīts pp. 4.2.1 - 4.2.3

PIEZĪME. Pie čeka pabeigšanas skaidras naudas izvēles gadījumā nav iespējas ievadīt saņemtu no pircēja naudu.

4.2.6. DEGVIELAS PĀRDOŠANA NO DEGVIELAS UZPILDES AUTOMĀTIEM (DUA)

DUA stāvokļa apskate un apmaksas noformēšana par degvielu tiek veikta **DUA LOGĀ** (sk.p.3.1.13).

- Lai pārietu uz šo logu atrodoties ČEKA LOGĀ nospieš taustiņu **DEGVIELA**.
- Lai izietu no ČEKA LOGA nospieš taustiņu **ANULĒTS** vai **DEGVIELA**.
- **DUA LOGĀ** pāreja uz vajadzīgo DUA tiek veikta ar taustiņu **↑** un **↓**, palīdzību vai pēc DUA numura.

Vienā čekā var apmaksāt vairākus DUA un pārdot degvielu un precī.

4.2.6.A. DEGVIELAS PĀRDOSNA PAR KONKRĒTU NAUDAS SUMMU

- Pozicionēt uz vajadzīgo DUA un nospieš taustiņu **LĀTOS**.
- Kad parādās **PISTOLES IZVĒLES LOGS** ar taustiņu **↑** un **↓**, palīdzību izvēlēties vajadzīgo pistoli un nospieš taustiņu **IEVADS**.
- Ievadīt priekšapmaksas summu un nospieš taustiņu **IEVADS**.
- Nospieš taustiņu **MAKSA**. Parādīsies ČEKA LOGS ar informāciju par apmaksu par degvielu.
- Tālāk – noformēt čeku kā parādīts pp . 4.2.1 - 4.2.3

PIEZĪME!!! Pistoles izvēles var nebūt.

4.2.6.B. KONKRĒTA DEGVIELAS DAUDZUMA LITROS PĀRDOSANA

- Pozicionēt uz vajadzīgo DUA un nospieš taustiņu **LITROS**.
- Kad parādās **PISTOLES IZVĒLES LOGS** ar taustiņu **↑** un **↓**, palīdzību izvēlēties vajadzīgo pistoli un nospieš taustiņu **IEVADS**.
- Ievadīt pasūtītās degvielas daudzumu litros un nospieš taustiņu **IEVADS**.
- Nospieš taustiņu **MAKSA**. Parādīsies ČEKA LOGS ar informāciju par samaksu par degvielu.
- Tālāk – noformēt čeku kā parādīts pp . 4.2.1 - 4.2.3

PIEZĪME!!! Pistoles izvēles var nebūt.

4.2.6.C. DEGVIELAS PARDOŠANA REŽĪMĀ “PILNA BĀKA”

- Pozicionēt uz vajadzīgo DUA un nospiegt taustiņu **PILNS**.
- Kad parādās **PISTOLES IZVĒLES LOGS** ar taustiņu **↑** un **↓**, palīdzību izvēlēties vajadzīgo pistoli un nospiegt taustiņu **IEVADS**.

PIEZĪME!!! Pistoles izvēles var nebūt.

4.2.6.D. DEGVIELAS IZSNIEGŠANAS ATĻAUJA PIE NOCELTA PISTOLES STĀVOKĻA

- Pie DUA pistoles nocelšanas POSā noskan skaņas signāls un parādās ziņojums **Sūknis 2: noņemta pistole Dizelis**.
- Lai saņemtu atļauju degvielas izsniegšanai nospiegt taustiņu **IEVADS**, aizliegšanai - taustiņu **ANULĒTS**.

PIEZĪME!!! Atkarībā no uzstādīšanas parametriem atļaujas izdošana var būt aizliegta

4.2.6.E. NEIZSNIEGTĀS DEGVIELAS ATGRIEŠANA

- Pozicionēt uz vajadzīgo DUA un nospiegt taustiņu **ATGRIEŠANA**.
- Noformēt čeku ar tiem pašiem parametriem (atlaide, pircējs, apmaksas veids) ar kuriem bija noformēts pārdošanas čeks.
- **DUA LOGĀ** atkārtoti pozicionēt uz to pašu DUA un nospiegt taustiņu **MAKSA**.
- Noformēt čeku ar vajadzīgajiem parametriem (atlaide, pircējs, apmaksas veids) uz faktiski izsniegto degvielas daudzumu.

4.2.6.F. PĒCAPMAKSA

- Pozicionēt uz vajadzīgo DUA un nospiegt taustiņu **MAKSA**. Parādīsies **ČEKA LOGS** ar informāciju par apmaksu par degvielu.
- Tālāk – noformēt čeku kā parādīts pp. 4.2.1 – 4.2.3

PIEZĪMME!!! DUA uz kura pabeigts degvielas izsniegšanas process, bet čeks nav noformēts – izceļas ar mirgojošu rindu.

4.2.6.G. DUA STĀVOKĻA ATTĪRĪŠANA.

Pēc degvielas izsniegšanas ar priekšapmaksu, DUA paliek pasūtītās un izsniegtās degvielas indikācijas stāvoklī. Automātiskās izsniegšanas gadījumā (sk.p.0) vai pieprasījumu uz izsniegšanu pie noņemtas pistoles (sk.p.4.2.6.D) - tādā stāvoklī degvielas izsniegšana nav iespējama. Lai pārceļtu DUA sākuma stāvoklī:

- Pozicionēt uz vajadzīgo DUA un nospiegt taustiņu **DZĒST**. Parādīsies ziņojums **Attīrīt sūkņa stāvokli ?**
- Nospiegt taustiņu **IEVADS**.

4.2.6.H. DEGVIELAS IZSNIEGŠANAS APTURĒŠANA DUA.

- Pozicionēt uz vajadzīgo DUA un nospiegt taustiņu **STOP**.

4.2.6.I. DEGVIELAS IZSNIEGŠANAS APTURĒŠANA VISOS DUA.

- Nospiegt taustiņu **STOP VISIEM**.

4.2.6.J. DEGVIELAS PAPILDINĀŠANA UN NORAKSTĪŠANA.

- Atrodies tukšā ČEKA LOGĀ nospieš taustiņu **ATSKAITES**.
- Kad parādās **INFORMĀCIJAS LOGA** saraksts ar taustiņu **↑** un **↓**. palīdzību izvēlēties opciju **Degvielas veidi** un nospieš taustiņu **IEVADS**.
- Kad parādās **DEGVIELAS VEIDU LOGS** ar taustiņu **↑** un **↓**. palīdzību izvēlēties vajadzīgo degvielas veidu un nospieš taustiņu **IEVADS**.
- Tālāk – atkarībā no POS realizācijas:
 - **Ja atveras papildus DEGVIELAS PARAMETRU LOGS**. Ar taustiņu **↑** un **↓**. palīdzību virzīties līdz laukam **Papildināt** ievadot papildinājumu vai laukam **Norakst** ievadot norakstīto. Ievadīt papildināmās vai norakstāmās degvielas daudzumu un nospieš taustiņu **IEVADS**. Čeku printerī izdrukāsies čeks uz papildināšanu.
 - **Ja degvielas parametru ievadišana tiek veikta tieši degvielas veida rindā**. Ar taustiņu **↑** un **↓**. palīdzību virzīties līdz tabulas kolonnai **Pieņemt**. Ievadīt degvielas daudzumu. Pie degvielas norakstīšanas norādīt pirms daudzuma zīmi ‘-’ (uz PC klaviatūras).

4.2.6.K. DEGVIELAS CENAS IZMAIŅAS.

- Atrodies tukšā ČEKA LOGĀ nospieš taustiņu **ATSKAITES**.
- Kad atveras **INFORMĀCIJAS LOGA** saraksts ar taustiņu **↑** un **↓**. palīdzību izvēlēties opciju **Degvielas veidi** un nospieš taustiņu **IEVADS**.
- Kad atveras **DEGVIELAS VEIDU LOGS** ar taustiņu **↑** un **↓**. palīdzību izvēlēties vajadzīgo degvielas veidu un nospieš taustiņu **IEVADS**.
- Tālāk – atkarībā no POS realizācijas:
 - **Ja atveras papildus DEGVIELAS PARAMETRU LOGS**. Ar taustiņu **↑** un **↓**. palīdzību virzīties līdz laukam **Cena**.
 - **Ja degvielas parametru ievadišana tiek veikta tieši degvielas veida rindā**. Ar taustiņu **↑** un **↓**. palīdzību virzīties līdz tabulai **Cena**. Ievadīt jauno degvielas cenu un nospieš taustiņu **IEVADS**. Čeku printerī izdrukāsies čeks par cenas izmaiņu.

PIEZĪME!!! Degvielas cenu drīkst mainīt tikai pēc Z-atskaites veikšanas.

4.2.6.L. AUTOMĀTISKĀ UZPIEDES REŽĪMA UZSTĀDĪŠANA/ATCELŠANA.

- Atrodies tukšā ČEKA LOGĀ nospieš taustiņu **ATSKAITES**.
- Kad parādās **INFORMĀCIJAS LOGA** saraksts ar taustiņu **↑** un **↓**. palīdzību izvēlēties opciju **Sūkņi** un nospieš taustiņu **IEVADS**.
- Kad parādās **DUA SARAĶSTA LOGS** ar taustiņu **↑** un **↓**. izvēlēties vajadzīgo DUA un nospieš taustiņu **IEVADS**.
- Tālāk – atkarībā no POS realizācijas:
 - **Ja atveras papildus DUA PARAMETRU LOGS**. Ar taustiņu **↑** un **↓**. palīdzību virzīties līdz laukam **Autostarts**;
 - **Ja degvielas parametru ievadišana tiek veikta tieši DUA rindā**. Ar taustiņu **↑** un **↓**. palīdzību virzīties līdz tabulas kolonnai **Aut**.
- Nospieš taustiņu **JĀ** uzstādīšanai vai **NĒ** lai atceltu automātisko uzpildes atļauju.
- Nospieš taustiņu **MAKSA** lai pabeigtu ievadišanu.
- Nospieš taustiņu **ANULĒTS** lai izietu ČEKA LOGĀ.

4.2.6.M. DUA UZKRĀJAMO Grand-Total PĀRSKATS.

- Atrodies tukšā **ČEKA LOGĀ** nospied taustiņu **ATSKAITES.**
- Kad parādās **INFORMĀCIJAS LOGS** ar taustiņu **↑** un **↓**, palīdzību izvēlēties opciju **Sūkņi** un nospied taustiņu **IEVADS.**
- Kad parādās **DUA SARAĶSTA LOGS** ar taustiņu **↑** un **↓**, palīdzību izvēlēties vajadzīgo DUA un nospied taustiņu **DAUDZ.SVARS.** Parādīsies **DUA TOTAL LOGS** (sk.p.3.1.13).
- Lai darbu turpinātu, nospied taustiņu **ANULĒTS.**

PIEZĪME!!! Režīms var nebūt.

4.3. ATSKAITES

4.3.1. X-ATSKAITE

- Atrodies tukšā ČEKA LOGĀ – nospied taustiņu **ATSKAITES**.
- Parādījušās INFORMĀCIJAS LOGĀ sarakstā ar taustiņu **↑** un **↓**, palīdzību izvēlēties opciju **X-atskaites iegūšana** un nospied taustiņu **IEVADS**. X-atskaite izdrukās čeku printerī. Drukāšanas beigās parādīsies ziņojums **Atskaite izdrukāta**.
- Darba turpinājumam nospied taustiņu **IEVADS**. Atskaites drukāšanas pārtraukumam nospied taustiņu **ANULĒTS**.

4.3.2. ATLAIŽU ATSKAITE

- Atrodies tukšā ČEKA LOGĀ nospied taustiņu **ATSKAITES**.
- Parādījušās INFORMĀCIJAS LOGĀ sarakstā ar taustiņu **↑** un **↓**, palīdzību izvēlēties opciju **Atskaite par atlaidēm** un nospied taustiņu **IEVADS**. Parādīsies pieprasījums **Drukāt atskaiti par atlaidēm ?**.
- Nospied taustiņu **IEVADS**. Atskaite izdrukāsies čeka printerī. Atskaites drukāšanas beigās parādīsies ziņojums **Atskaite izdrukāta**.
- Darba turpinājumam nospied taustiņu **IEVADS**. Atskaites drukāšanas pārtraukumam nospied taustiņu **ANULĒTS**.

4.3.3. Z-ATSKAITE

- Atrodies tukšā ČEKA LOGĀ – nospied taustiņu **ATSKAITES**.
- Parādījušās INFORMĀCIJAS LOGĀ sarakstā ar taustiņu **↑** un **↓**, palīdzību izvēlēt opciju **Z-atskaites iegūšana** un nospied taustiņu **IEVADS**. Parādīsies pieprasījums **Drukāt Z-atskaiti?**.
- Z-atskaites izdrukai nospied taustiņu **IEVADS**, atteikumam no izdrukas – taustiņu **ANULĒTS**. Z-atskaite tiks izdrukāta čeka printerī. Drukāšanas beigās parādīsies ziņojums **Atskaite izdrukāta**.
- Darba turpinājumam nospied taustiņu **IEVADS**. Atskaites drukāšanas pārtraukumam nospied taustiņu **ANULĒTS**.

4.3.4. FISKĀLA UN PERIODISKA ATSKAITE

Atskaites tiek gatavotas ar atsevišķu programmu. Programmas ielādēšanai ir nepieciešams iziet no POS (sk.p. .4.4.4).

- Palaist programmu, atzīmētu ar ikoniņu ar nosaukumu **FINFISC**. No saraksta ar taustiņu un palīdzību izvēlēties opciju:
 - **Pilnā fiskālā atskaite.** – fiskālas atskaites izdrukai.
 - **Īsā fiskālā atskaite.** – periodiskās atskaites izdrukai.
- Nospieš taustiņu . Parādījušās logā aizpildīt:
 - Ja vajadzīga atskaite par laika periodu: lauki **Periods no** **pēc**
 - Ja vajadzēta atskaite pēc Z-atskaitēm: lauki **Numuri no** _____ **pēc** _____.

Pāreja pa laukiem – ar taustiņu un palīdzību.

- Laukā **Numuri ... pēc** _____ nospieš taustiņu . Programma sāks nolasīt fiskālas atskaites no atmiņas un ekrāna apakšdaļā parādīsies ziņojums **Tiek nolasīta atskaite #NN**. Tālāk parādīsies saraksts ar iespējam::
 - **Drukāt uz POS'a printera**
 - **Drukāt failā vai uz cita printera**
 -
- Nospieš taustiņu . Atskaite tiks izdrukāta čeka printerī. Drukāšanas beigās ekrāna lejasdaļā parādīsies ziņojums **Atsk. pabeigta**.
- Darba turpinājumam nospieš taustiņu . Atskaites drukāšanas pārtraukumam nospieš taustiņu .

4.4. DARBA BEIGAS

4.4.1. INKASĀCIJA

- Nospieš taustiņu .
- Parādījušās **INFORMĀCIJAS LOGĀ** sarakstā ar taustiņu un palīdzību izvēlēties opciju **Naudas inkasācija** un nospieš taustiņu . **IEVADA LOGĀ** parādīsies divas daļas:
 - **KASĒ** – skaidras naudas tekošais atlikums naudas lādē.
 - **IEVADIET INKASĀCIJU** – ielūgums inkasācijas summas ievadīšanai.
- Ievadīt inkasējamās naudas summu un nospieš taustiņu . atteikumam no inkasācijas nospieš taustiņu .

4.4.2. KASIERA PĀRREĢISTRĒŠANA

- Nospieš taustiņu .
- Parādījušās **INFORMĀCIJAS LOGĀ** sarakstā ar taustiņu un palīdzību izvēlēties opciju **Jauns kasieris** un nospieš taustiņu .
- Tālāk darīt tā, kā uzradīts p.4.1.3.

4.4.3. MAINĀS SĀKUMA DATUMA IZMAIŅA

- Atrodoties tukšā **ČEKA LOGĀ** – nospieš taustiņu . Ekrānā parādīsies pieprasījums: **Darba maiņas datums: 28.02.2002.**
- Ievadīt maiņas jauno datumu un nospieš taustiņu . Parādīsies pieprasījums: **Sākt jaunu maiņu par 28.02.2002 ?.**
- Apstiprinājumam nospieš taustiņu , atteikumam – taustiņu .

4.4.4. IZEJA NO POS

- Atrodies tukšā ČEKA LOGĀ nospieš taustiņu **ANULĒTS.** Ekrānā parādīsies ziņojums **Iziet no POS režīma.**
- Izejai no POS nospieš taustiņu **IEVADS.** Atteikumam no izejas un darba turpinājumam ar POS vēlreiz nospieš taustiņu **ANULĒTS.**

PIEZĪME. Dažās konfigurācijās izejai no POS seko automātiska datora izslēgšana.

4.4.5. DATORA IZSLĒGŠANA

Datora izslēgšanai:

- Iziet no POS (sk.p. 4.4.4)
- Ja dators netiek izslēgts automātiski:
 - Nospieš taustiņu klaviatūrā
 - Parādījušās dialoga logā ar taustiņu **↑** un **↓**, palīdzību izvēlēties opciju **Shut down** datora izslēgšanai vai **Restart** datora pārstartēšanai un nospieš taustiņu **IEVADS.**

4.5. DIENESTA FUNKCIJAS

4.5.1. ČEKA GALVIŅAS IZDRUKA

- Atrodies tukšā ČEKA LOGĀ nospieš taustiņu **GALVIŅA.**

PIEZĪME. Čeka galviņu ir nepieciešams izdrukāt pēc čeka lentes maiņas pirms čeka noformēšanas.

5. EKSPLUATĀCIJAS REKOMENDĀCIJAS

- Programmas nodrošinājuma (ka POS tā arī sistēmas) iespējamo kļūdu ietekmes pazeminājumam rekomendēts pārlādēt POS vienu reizi diennaktī.
- Tā kā POS atskaites diezgan garas – rekomendēts uzmanīgi sekot čeka lentas esamību printerī. Parasti lentai rullī beigās ir strīpiņa sānos, nokrāsota ar sarkanu krāsu. Pie šīs strīpiņas parādīšanās ir nepieciešams pabeigt tekošo čeku un uzreiz nomainīt čeku lenti.
- Prakse parādīja, ka POS klaviatūra dažreiz “piekārās” – POS pārtrauc reaģēt uz taustiņu nospiešanu, pie taustiņu nospiešanas neatskan parastais skaņas signāls (ja signāls ir ieslēgts). Pirms POS izslēgšanas pārlādēšanai, seko pamēģināt novilkt klaviatūras kontakta ligzdu no sistēmas bloka un pēc tām uzlikt to atpakaļ vietā. Ja tās nepalīdz, tikai tad mēģināt pārlādēt POS.
- Ja klaviatūras taustiņiem pie nospiešanas izskan skaņas signāls, bet netiek veikts darījums – vajag PC klaviatūrā ievērojot secību nospiegt un atlaist sekojošus taustiņus: **ALT**, **CTRL**, **SHIFT** (ka kreisajā, tā arī labajā pusēs).

6. SVITR-KODU SKANERA PROGRAMMĒŠANA

UZMANĪBU!!! Normālai darbībai ar sistēmu SHOPPING –3/4 visiem skaneriem, neatkarīgi no to modeļiem, jābūt ieprogrammētiem, lai atbilstu sekojošajām prasībām.

UZMANĪBU!!! Visās sistēmas iekārtās skanera pieslēgšanai tiek izmantots PC klaviatūras interfeiss. Skaneriem, kuri atļauj imitēt kodu "LF"(LINE FEED), tas ir jāaizliedz (darbs bez LF).

EAN-13

Skeneri nepieciešams ieprogrammēt tādā veidā lai kontrolsummas cipars netiktu pārraidīts.

Pārraidāmo ciparu skaits – 12

Kodam EAN-8

Skeneri nepieciešams ieprogrammēt tādā veidā lai kontrolsummas cipars tiktu pārraidīts.

Pārraidāmo ciparu skaits - 8

Kodam UPC-A

Skeneri nepieciešams ieprogrammēt tādā veidā lai kontrolsummas cipars tiktu pārraidīts.

Pārraidāmo ciparu skaits - 12

Kodam UPC-E

Skeneri nepieciešams ieprogrammēt tādā veidā lai kontrolsummas cipars un nulle sākumā tiktu pārraidīts.

Pārraidāmo ciparu skaits – 8

7. LICENCEŠANAS LĪGUMS

UZMANĪBU !!! Dotais licensēšanas līgums (turpmāk «līgums») ir juridisks dokuments, noslēgts starp JUMS (fizisku vai juridisku personu) un SIA “BRIO ZRF” (BRIO EngineerinG®) sakarā ar datoru sistēmas ShoppinG™ programmatūras daļu (turpmāk «programma»), kas iekļauj pašu programmu, ierakstītu atbilstošās informācijas glabāšanas iekārtās, un jebkādu izdrukātu vai elektronisku dokumentāciju. Dotā licence attiecas arī uz jebkuru programmaproduktu, kas apzīmēts ar tirdzniecības zīmi ShoppinG™. Uztādot vai izmantojot doto programmu jūs pieņemat licences noteikumus.

Ja jūs nepieņemat dotās licences noteikumus, tad Jums nav tiesību izmantot doto programmu.

PROGRAMMAS LICENCE ir aizsargāta ar starptautiskiem likumiem par autortiesībām, kā arī ar citiem likumiem un līgumiem, kas saistīti ar autortiesību nodrošināšanu. Programma tiek nevis pārdota, bet licencēta.

LICENCES SATURS. Dotais līgums dod Jums sekojošās tiesības:

- **Programmas izmantošana.** Tiek atļauta vienas programmas uzstādīšana uz datora un izmantošana. Tiek atļauta vienas rezerves kopijas izgatavošana. Katrai kopijai jāietver dotā licence.
- **Glabāšana un izmantošana lokālajā tīklā.** Programmas izmantošanai lokālajā tīklā nepieciešams iegādāties licences katram datoram uz kura ir uzstādīta dotā programma.

CITU TIESĪBU UN IEROBEŽOJUMU SATURS.

- **Demonstrācijas versija.** Ja programma ir apzīmēta kā «Demonstrācijas versija» tas tās izmantošana ir atļauta vienīgi apmācības mērķiem. Jebkuri citi programmas izmantošanas mērķi ir aizliegti. Doto programmas versiju ir atļauts brīvi kopēt un nodot citiem lietotājiem **bez maksas**. Jebkādas maksas pieņemšana par demonstrācijas versijas programmas kopēšanu citiem lietotājiem ir aizliegta.
- **Testa versija.** Ja programma ir apzīmēta kā «Testa versija» vai arī programmas versijas numurs satur vārdus ”ALPHA” vai ”BETA”, tad tiek atļauta programmas izmantošana tikai reklāmas mērķiem. Doto programmas versiju ir atļauts brīvi kopēt un nodot citiem lietotājiem bez maksas. Jebkādas maksas pieņemšana par testa versijas programmas kopēšanu citiem lietotājiem ir aizliegta. Programmas versijās “ALPHA” nav garantēta darba pareizība. Programmas versijās “BETA” pieļaujama kļūdu esamība.
- **Ierobežojumi programmas modificēšanā.** Nav atļauts modificēt, disasemblēt, dekompilēt programmu, vai izmantot atsevišķas programmas daļas citu sistēmu sastāvā, izņemot gadījumus, kad dotās darbības ir atļautas sakarā ar darbojošos likumdošanu.
- **Programmas sadalīšana.** Programma tiek licencēta kopumā. To nedrīkst sadalīt sastāvdaļās un izmantot uz vairākiem datoriem.
- **Noma.** Doto programmu ir aizliegts dot uz nomu vai pagaidu lietošanai citiem lietotājiem.
- **Tehniskās apkalpes pakalpojumi.** BRIO EngineerinG sniedz programmas tehniskās apkalpes pakalpojumus. Informāciju par tehniskās apkalpes dienesta darbību var uzzināt jebkurā BRIO EngineerinG pārstāvniecībā, vai arī izlasīt drukātajos vai elektroniskajos informācijas līdzekļos. Jebkuras papildus programmas vai tehniskā informācija tiek uzskatīta par sistēmas daļu un tai automātiski ir spēkā dotā licence. Tehniskie dati, kas tiek ziņoti tehniskās apkalpes dienestam var tikt izmantoti esošajos programmaproduktos vai arī jaunu programmu izveidošanā. BRIO EngineerinG apņemas neizmantojot iegūtos datus personīgiem mērķiem, vai arī nodot Jūsu informāciju citām personām.
- **Programmas nodošana.** Atļauts nodot visas tiesības uz doto programmu citai personai tikai ar nosacījumu, ka lietotājs iznīcinās visas viņa rīcībā esošās programmas kopijas un visa programma (iekļaujot sastāvdaļas, informatīvos materiālus, licences) tiks nodota jaunajam lietotājam, kas piekritīs dotajai licencei.
- **Līguma darbības pārtraukšana.** Licences pārkāpšanas gadījumā, BRIO EngineerinG var dotā līguma darbību pārtraukt bez īpaša paziņojuma. Šajā gadījumā Jums jāiznīcina programma ar visām sastāvdaļām un informatīvajiem materiāliem.

PROGRAMMNODROŠINĀJUMA PILNVEIDOŠANA.

Programm nodrošinājuma pilnveidošanai nepieciešama dotā licence. Dotais līgums ir spēkā uz viesiem produktiem, kas radušies dotās programmas pilnveidošanas rezultātā.

AUTORTIESĪBAS.

Visas īpašumtiesības un autortiesības uz doto programmu (tai skaitā jebkurām iekļautajām programmas daļām, grafiskajiem attēliem, fotogrāfijām, animācijām, skaņām, mūziku un tekstu), jebkuri informatīvie dokumenti un programmas kopijas pieder firmai BRIO EngineerinG un tās dāļiem. Visas BRIO EngineerinG tiesības uz programmu ir aizsargātas ar starptautiskiem likumiem par autortiesībām.

Sekojoši ar programmu nepieciešams rīkoties kā ar jebkuru citu autortiesību objektu, izņemot, ka programmu atļauts uzstādīt uz viena datora un saglabāt oriģinālu ar nosacījumu, ka tas tiks izmantots vienīgi kā arhīvs vai rezerves kopija. Programmas dokumentācijas pavairošana ir aizliegta.

DAŽĀDI INFORMĀCIJAS NESĒJI.

Programma var tikt pārdotā uz dažādiem informācijas nesēju tipiem. Neatkarīgi no tā, atļauts izmantot tikai viena veida informācijas nesēju, kas atbilst Jūsu datoram vai tīkla serverim. Ir aizliegts veikt programmas uzstādīšanu no citiem informācijas nesējiem uz citiem datoriem, dot informācijas nesējos uz nomu vai pagaidu lietošanu, izmantot tos citiem nolūkiem, izņemot visu tiesību uz programmu nodošanai trešajai personai.